

แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 3

หัวข้อเนื้อหา

1. การเกิดแหล่งอารยธรรมของกรีก-โรมัน
2. ลักษณะสภาพของภูมิประเทศของกรีก-โรมัน
3. ประวัติศาสตร์ของอารยธรรมกรีก-โรมัน
4. ความเชื่อและศาสนาของชาวกรีก-โรมัน
5. การจำแนกรูปแบบงานสถาปัตยกรรมของกรีก-โรมัน

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

วัตถุประสงค์การเรียนรู้โดยเมื่อนักศึกษาได้เรียนจบหลังจากการบรรยายในบทที่ 3 แล้ว นักศึกษาจะได้รับความรู้ดังต่อไปนี้

1. เข้าใจถึงลักษณะการพัฒนารากฐานจักรกรีก-โรมัน
2. อธิบายถึงลักษณะภูมิประเทศของกรีก-โรมันได้
3. สามารถจำแนกของงานสถาปัตยกรรมของชาวกรีก-โรมันได้
4. สามารถอธิบายถึงงานสถาปัตยกรรมที่สำคัญของศิลปะชาวกรีก-โรมันได้

วิธีการสอน

1. บรรยายเนื้อหารายวิชา
2. บรรยายการบริหารการสอนภาพรวมของเนื้อหา
3. บรรยายเนื้อหาการสอนในประเด็นของเนื้อหาที่นำขึ้นมาเป็นตัวอย่าง
4. สรุปเนื้อหาท้ายคาบการสอนแบบครอบคลุม

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ จากโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (Power point) พร้อมบรรยาย พร้อมภาพประกอบการสอน
2. ใช้ระบบการเรียนแบบควบคู่ ในระบบออนไลน์ ด้วยโปรแกรม google meet พร้อมการบันทึกการสอน
3. การนำข้อมูลใส่ลงในเว็บไซต์ (website) คลาสรูม (classroom)
4. การโต้ตอบซักถามระหว่างสอน ทบทวนเนื้อหาในเรื่องที่เรียน
5. แบ่งกลุ่มทบทวนเนื้อหาที่เรียน
6. การตอบคำถามแบบปากเปล่าหลังบรรยายเนื้อหาแล้วเสร็จ

สื่อการสอน

1. เอกสารประกอบการสอนและการเรียน ศิลปะสถาปัตยกรรมกรีก-โรมัน พร้อมภาพบรรยาย
2. ระบบสื่อการสอนอิเล็กทรอนิกส์ (E-Learning) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ Power point
3. คำบรรยายเอกสารพร้อมดาวโหลดบนเว็บไซต์
(https://elca.ssru.ac.th/suriyun_ch/)

การวัดและการประเมิน

1. การสังเกตจากการตอบคำถาม โต้ตอบ
2. การสังเกตจากการจดบันทึกเอกสารที่ได้ศึกษา ด้วยการจดตัวอักษรหรือการวาดภาพประกอบ
3. วัดจากพฤติกรรมและความกระตือรือร้นในการเรียน ว่ามีความตั้งใจ หรือสนใจอย่างไร

บทที่ 3

ศิลปะกรีก-โรมัน

ศิลปะกรีก อารยธรรมศิลปะและปรัชญา “กรีก” เป็นชื่อเรียกประเทศ “กรีก” เป็นชื่อเรียกพลเมืองของประเทศกรีก *พลเมืองเรียกตนเองว่า ชาวเฮเลนส์* ภูมิภาคตั้งอยู่คาบสมุทรบอลข่านทิศตะวันออกเฉียงใต้ของทวีปยุโรป ทิศใต้ติดทะเล 3 ด้าน อารยธรรมกรีกเป็นกลุ่มที่มีอารยธรรมยาวนาน ซึ่งสามารถที่จะแบ่งลำดับการการก่อรูปของอารยธรรมกรีกได้เป็น 2 ใหญ่ๆ คือ กลุ่มที่มีความเจริญอยู่ตามหมู่เกาะ และบางกลุ่มที่มีความเจริญอยู่แผ่นดินใหญ่ กลุ่มที่มีความเจริญและมีวัฒนธรรมอยู่ตามเกาะมีอยู่หลายแห่งเช่น เกาะครีต (Crete) และหมู่เกาะไซคลาดิก (Cycladic) และกลุ่มที่มีความเจริญบนแผ่นดินใหญ่ก็คือ ประเทศกรีก ซึ่งมีเมืองที่สำคัญได้แก่ เมืองไมซีแน กรุงเอเธนส์ ลักษณะของภูมิภาคประเทศของกรีก มีส่วนสำคัญ 2 ส่วนคือส่วนที่เป็นหมู่เกาะ และส่วนที่เป็นแผ่นดินใหญ่ รายละเอียดในช่วงแรกของกรีกจะกล่าวถึงการเริ่มต้นเกิดอารยธรรมกรีกที่เริ่มก่อร่างสร้างอาณาจักรขึ้นจนเป็นปึกแผ่นที่มีอารยธรรมที่ยิ่งใหม่ โดยกว่าจะสามารถรวมเป็นอาณาจักรกรีกนั้นต้องใช้เวลา ยาวนาน ตั้งแต่การอยู่กันอย่างอิสระ และรวมตัวกันสร้างรัฐปกครองที่มีศูนย์กลางของการปกครอง และสามารถขยายการปกครองไปยังพื้นที่ต่างๆ จากนั้นจะกล่าวถึง ศาสนาและความเชื่อของชาวกรีกที่มีต่อเทพเจ้า รวมไปถึงงานศิลปกรรมในแต่ละยุคสมัยของกรีกที่มีความเจริญรุ่งเรือง ต่อมาจะกล่าวถึงการกำหนดรูปแบบสถาปัตยกรรมกรีก แบบแผนและการกำหนดรายละเอียดที่ทำการเป็นระบบสืบต่อการของช่างกรีกที่นับว่าเป็นจุดที่สร้างให้อารยธรรมกรีกนั้นเป็นที่ยอมรับก็คือรูปแบบการสร้างวิหารกรีก ที่สวยงาม ในช่วงสุดท้ายของบทจะยกตัวอย่างอาคารสถาปัตยกรรมกรีกที่น่าสนใจที่นับว่าจะต้องทำการศึกษาและทำความเข้าใจถึงการออกแบบและรูปแบบของอาคาร

ศิลปะโรมันโรมันโดยส่วนใหญ่เรามักจะได้ศึกษางานศิลปกรรมของศิลปะโรมันที่มีความยิ่งใหญ่ ยังมีอีกสมัยหนึ่งที่มีความเจริญและสร้างวัฒนธรรมก่อนชาวโรมันก็คือ “ศิลปะแบบอีทรัสคัน” (Etruscan) ซึ่งเป็นศิลปกรรมที่ส่งต่อให้กับศิลปกรรมแบบโรมัน เพราะชาวอีทรัสคันนั้นมีถิ่นฐานการเกิดอยู่บริเวณแถบเดียวกับศิลปะโรมันซึ่งมีความสัมพันธ์กันกับศิลปะแบบโรมันอย่างแน่นแฟ้น โดยสามารถแบ่งอายุของศิลปะ 2 กลุ่มนี้ได้คือ อีทรัสคัน (Etruscan 753-31B.C.) โรมัน และโรมัน (Roman 27 B.C.- 475 A.D. ก่อนคริสตกาล)

รายละเอียดในช่วงแรกของศิลปะโรมันนี้จะกล่าวถึงกลุ่มอารยธรรมอีทรัสคันซึ่งเป็นกลุ่มอารยธรรมที่มีความเจริญรุ่งเรืองในแถบคาบสมุทรอิตาลีมาก่อนชาวโรมัน มีวัฒนธรรมความเชื่อต่างๆ รวมทั้งงานสถาปัตยกรรมโดยเป็นรากฐานที่สำคัญที่ชาวโรมันนั้นนำไปสืบทอดและพัฒนาขึ้นมาในภายหลัง ในช่วงต่อมาของเรื่องจะกล่าวถึงอารยธรรมโรมัน ประวัติความเป็นมาของชาวโรมัน การเริ่มพัฒนาของชาวโรมันตามลำดับจนถึงยุคเรืองอำนาจ ศาสนาและความเชื่อต่างๆ ของชาวโรมัน ถัดมาจะกล่าวถึงรูปแบบสถาปัตยกรรมโรมัน ที่ ช่วงสุดท้ายของบทจะกล่าวถึงรูปแบบงานสถาปัตยกรรมที่สำคัญของอารยธรรมโรมันที่สร้างไว้อย่างยิ่งใหญ่และเป็นต้นแบบให้กับอารยธรรมต่อๆ มาอย่างยาวนาน รวมถึงสมัยปัจจุบันที่ยังคงมีการนำรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบโรมันมาใช้

3.1.1 ศิลปะสมัยกรีก

ศิลปะสมัยกรีก (Greek 3,000 B.C.- 404 B.C.) มีพื้นที่การปกครองของกรีกเป็นมีแผ่นดินใหญ่และหมู่เกาะ ในพื้นที่แผ่นดินใหญ่ผู้คนส่วนใหญ่ชอบอาศัยตามหุบเขา ปลูกพืชบางอย่างเช่น มะกอก เลี้ยงสัตว์ ในสภาพพื้นดินของแผ่นดินใหญ่เป็นพื้นที่เป็นภูเขาเป็นดินเหนียวไม่เหมาะกับการเพาะปลูกเกษตรกรรมแบบพืชผักสวนครัว จึงมีการต้องทำเกษตรกรรมเป็นพืชต้นสูง เช่น ต้นมะกอก และนับว่าเป็นผลผลิตที่สำคัญอันหนึ่งของชาวกรีกที่ใช้สำหรับค้าขาย และสภาพภูมิประเทศแบบเขาสลับซับซ้อน การสัญจรไม่มีความสะดวก การเดินทางลำบาก การพบปะผู้คนจึงไม่เกิดขึ้นมากนัก ทำให้ชาวกรีกจะเป็นคนที่รักสันโดษ มีอิสระ เสรีภาพ เป็นของตัวเอง

ประวัติศาสตร์ของกรีกมีเวลาการก่อรูปวัฒนธรรมยาวนานมาก ตั้งแต่ยุคโบราณที่ยังอยู่กันอย่างอิสระไม่ได้มีการปกครองแบบรวมอำนาจเป็นรัฐเดียว โดยสามารถลำดับสมัยของกรีกได้คือ

1. **สมัยอีเจียน (Aegean 3,000-2,000 B.C).** ความเจริญอยู่ในแถบทะเลอีเจียน (Aegean Sea) ส่วนใหญ่เป็นหมู่เกาะมีการปกครองเป็นหมู่บ้าน เป็นของตัวเอง มีหมู่เกาะที่สำคัญคือ เกาะครีต (Crete) และเกาะไซครลาติส (Cycladic) เกาะครีตมีพระเจ้ามินอส (Minos) เป็นผู้ปกครอง

2. **สมัยครีเตียน-มิโนอัน (Cretan-Minoan 2,000-1,400 B.C).** เป็นความเจริญของหมู่เกาะครีต ซึ่งเป็นเกาะที่ใหญ่ที่สุดในทะเลอีเจียน เป็นเกาะขนาดใหญ่อยู่ระหว่างกรีกและอียิปต์ อารยธรรมที่สร้างความเจริญให้กับกลุ่มนี้จะเรียกว่า *อารยธรรมมิโนอัน (Minoan Civilization)* ซึ่งเป็นอารยธรรมที่มีความเจริญและเป็นกลุ่มอารยธรรมที่สร้างรากฐานสำคัญของกรีกในยุคต่อมา

3. สมัยก่อนโฮเมอร์ (Pre- Homer 1,600-1100 B.C.) เป็นยุคที่คาบเกี่ยวกับสมัยครีเตียน มีโนอัน

4. สมัยนครรัฐกรีก (Greek Polis 1109-404 B.C.) คำว่าโพลิส (Polis) เป็นคำที่ชาวกรีกใช้เรียกนครรัฐของตัวเอง “นครรัฐของกรีก” คือกลุ่มพลเมืองที่อยู่ภายใต้การปกครองและกฎหมายเดียวกัน นับถือเทพเจ้าองค์เดียวกัน นครรัฐกรีกแบ่งออกเป็น 2 ส่วนด้วยกันคือ ส่วนที่เป็นเมืองสูงและส่วนที่เป็นเมืองต่ำ เช่น อโครโพลิส (Acropolis) ณ กรุงเอเธนส์ (Athens) ที่มีลักษณะเมืองมีภูเขาสูงเพื่อใช้สำหรับใกล้ชิดพระเจ้า สัญลักษณ์แทนเทพยดาบนฟ้า และมีพื้นที่ดินต่ำเป็นพื้นที่ตั้งบ้านเรือนของประชาชน

ภาพ 3.1 A map showing ancient Greece at the time of Theban hegemony, 371 BCE to 362 BCE.

หมายเหตุ : From Map of Greece under Theban Hegemony, by Megistias, 2012.

Worldhistory (<https://www.worldhistory.org/uploads/images/329.jpg?v=1641900610>)

สมัยนครรัฐกรีกเป็นยุคที่กรีกสร้างรากฐานการปกครองขึ้น การรวมหัวเมืองต่างๆ เข้าด้วยกันมีระบบการปกครองแบบเดียวกัน ให้อิสระในการปกครองตนเองและมีการการสร้างการให้ นับถือเทพเจ้าองค์เดียวกันเพื่อง่ายต่อการควบคุมดูแล ในระยะต่อมากรีกได้เปลี่ยนแปลงระบบการปกครองเป็นแบบราชาธิปไตย (Monarchy) โดยอำนาจอยู่ที่กษัตริย์ ซึ่งภายหลังได้ถูกโค่นล้มลง

สุดท้ายกรีกได้มาใช้ระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย (Democracy) พลเมืองมีสิทธิเท่าเทียมกัน มีสิทธิในการออกความคิดเห็นต่างๆ มีเสรีภาพในการดำรงชีวิต จึงนับว่ากรีกเป็นชนชาติแรกที่ใช้ระบบการปกครองแบบนี้บนโลกตะวันตก ชาวกรีกเป็นชาติหนึ่งที่มีความสามารถในการรบและมีชื่อเสียงในเรื่องการรบหรือนักรบที่มีความกล้าหาญ และมีความสามารถในการรบ โดยเฉพาะการรบทางทะเล เพราะเป็นประเทศที่ติดทะเล มีความรู้เรื่องทะเล การต่อเรือ และการเดินทางทางน้ำ ชาวกรีกได้ทำสงครามกับชาวเปอร์เซียในช่วงปี ค.ศ 490-440 ปีก่อนคริสตกาล เพราะชาวเปอร์เซียเข้ามารุกรานกรีก แต่ไม่สามารถที่จะยึดครองกรีกได้สำเร็จ นครรัฐกรีกมีความเจริญทางวัฒนธรรมในเรื่องศิลปกรรม ปรัชญามาก โดยมีผู้นำที่เก่งกล้าและมีความสามารถสูงที่นำพากรีกให้เจริญรุ่งเรืองคือ “เพริคลีส” (Pericles) ซึ่งชาวกรีกนับให้เป็นรัฐบุรุษของชาวกรีก นครรัฐกรีกเริ่มเสื่อมอำนาจลงประมาณปี ค.ศ.388-133 ปีก่อนคริสตกาล แต่ก็ยังคงมีกษัตริย์ที่มีความสามารถปกครองอยู่ ความยิ่งใหญ่ของกรีกภายใต้การปกครองของ “พระเจ้าอะเล็กซานเดอร์มหาราช” (Alexander) กรีกมีความยิ่งใหญ่ทางด้านกรีก การเมือง เศรษฐกิจ โดยเฉพาะทางการทหารที่สามารถแพร่อาณาจักรปกครองไปได้ไกลและหลายพื้นที่รวมถึงแถบทวีปต่างๆรวมถึงทวีปเอเชียด้วย แต่หลังจากการสิ้นพระชนม์ของพระเจ้าอะเล็กซานเดอร์มหาราช ลงในปี ค.ศ.323 ปีก่อนคริสตกาล ทำให้กรีกนั้นอ่อนแอลงและตกภายใต้การปกครองของจักรวรรดิโรมันในที่สุด

อารยธรรมของศิลปกรรมแบบกรีกจะมีความเด่นชัดและเป็นรูปแบบที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นยุคที่มีรูปแบบงานศิลปกรรมเป็นของตัวเองจะอยู่ในยุคของสมัยนครรัฐกรีก ซึ่งเป็นยุคที่มีความเจริญสูงสุดของอารยธรรมกรีกโบราณสูงสุด เป็นช่วงที่มีการปกครองเข้มแข็ง เศรษฐกิจ การเมืองมีความเจริญในหลายๆ ด้านรวมไปถึงเรื่องของปรัชญาต่างๆ ความรู้ในเรื่องศาสตร์ต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย งานสถาปัตยกรรมเป็นส่วนหนึ่งที่สมัยนครรัฐกรีกได้สร้างขึ้นอย่างใหม่และสวยงามในช่วงอารยธรรมกรีกที่มีความเจริญรุ่งเรืองนั้น การสร้างความรู้และการศึกษาหาความรู้จึงเกิดขึ้นกับชาวกรีกอย่างมากมาย ทำให้ชาวกรีกนั้นมีนักปราชญ์เกิดขึ้นมากมาย มีสหความรู้ต่างๆ เกิดขึ้น และถูกถ่ายทอดความรู้ต่างๆ นั้นส่งต่อไปยังคนรุ่นหลังของชาวกรีกต่อๆ กัน ทำให้เกิดการตั้งเรียกว่า ยุคกรีกนั้น เป็นยุคแห่งนักปราชญ์ หรือมีนักปรัชญาเกิดขึ้นมากมาย

กรีกยุคคลาสสิกแบ่งออกได้เป็นการปกครองออกเป็น 2 ยุคสมัยที่สำคัญคือ ยุคเฮลเลนิสต์ (HELLENIC PERIOD 650-323 B.C) เป็นยุคเริ่มต้น เน้นนครเอเธนส์ เป็นศูนย์กลางการเมืองการปกครอง สถาปัตยกรรมของกรีกจะมีความเด่นชัดส่วนใหญ่อยู่ในยุคนี้ และยุคสมัยเฮลเลนิสติก (HELLENISTIC PERIOD 323-30 B.C) เป็นยุคมีเมืองหลวงคือ สปาตา และเป็นศูนย์กลางการปกครองแทนนครเอเธนส์

3.1.2 ศาสนาและความเชื่อกรีก

โดยภาพรวมของความเชื่อของชาวกรีกนั้น พัฒนาการมาจากความเชื่อของอียิปต์ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีอารยธรรมที่เข้มแข็งมาก่อนยาวนาน ชาวกรีกได้เข้าไปศึกษาและพัฒนาดัดแปลงความเชื่อมาเป็นของตัวเอง ด้วยความก้าวหน้าและการพัฒนาการของชาวกรีกนั้น ไม่เพียงแต่ความเชื่อในเรื่องของเทพเจ้าเท่านั้น ชาวกรีกยังมีการพัฒนาแนวคิดปรัชญาความรู้ควบคู่ไปกับการเชื่อในเรื่องของเทพเจ้า ชาวกรีกมีความผูกพันกับความเชื่อแบบเทวนิยม หรือศาสนาแบบนับถือเทพเจ้า หรือเทพเจ้าหลายองค์ โดยแต่ละรัฐจะมีการนับถือเทพเจ้าเป็นของตัวเอง กิจกรรมส่วนใหญ่ของชาวกรีกจะเป็นการทำพิธีกรรมทางศาสนาแทบทั้งสิ้น เพื่อให้เทพเจ้าและเทพธิดาทั้งหลายพอใจ และทำให้อยู่เป็นเป็นสุข

1. ความเชื่อเทพเจ้าของกรีก

เทพเจ้าซุสหรือเซอซ (Zeus) ซึ่งชาวโรมันจะเรียกว่า “จูปเตอร์” เป็นบิดาแห่งเทพเจ้า บันดาลให้เกิดฟ้าร้องฟ้าแลบ ,เทพเจ้าอพอลโล (Apollo) เทพเจ้าแห่งพระอาทิตย์ และแสงสว่าง,เทพเจ้าโพไซดอน (Poseidon) เทพเจ้าแห่งท้องทะเลและผืนน้ำ ซึ่งชาวโรมันเรียก “เนปจูน” สัญลักษณ์ประจำกายของพระองค์ คือ หอก 3 ง่าม,เทพเจ้าไดโอนีสซุส หรือ ดิโอนีสซุส (Dionysus) เทพเจ้าแห่งความมึนเมา เจ้าแห่งสงคราม ชาวโรมันเรียก “บักคัส” ,เทพเจ้าเซเรส (Ceres) เทพีแห่งพืชพันธ์ธัญญาหารและความอุดมสมบูรณ์ ,เทพเจ้าเอเธนา หรือ อธีนา (Athena) เป็นเทพีแห่งสติปัญญาและความฉลาด ชาวกรีกจะมีลักษณะความเชื่อนั้นต่างจากชาวอียิปต์ คือพวกเขาไม่เชื่อในชีวิตหลังความตายว่าจะกลับมาใช้ชีวิตใหม่อีกครั้งหรือชีวิตที่เป็นอมตะ แต่เชื่อในขณะที่มีชีวิตอยู่ว่าเป็นเรื่องจริงและเป็นความจริงที่แท้และเมื่อยังมีชีวิตอยู่นั้นจะต้องหาความสุขและความพอใจให้เต็มที่ เป็นปรัชญาที่เรียกว่า “รตินิยม” (Hedonism) ดังนั้นจึงสร้างงานสถาปัตยกรรม การแสดง ตบสนองความพอใจให้กับตนเอง

เนื่องจากความของกรีก มีเทพเจ้าหลายองค์และไม่ปะปนอยู่กับมนุษย์บนพื้นโลก กรีกจึงมักจะสร้างเทวสถานหรือวิหารสำหรับเพื่อเป็นที่อยู่ของเทพเจ้าต่างๆ ไว้เคารพบูชาวิหารจึงเกิดขึ้นมากมายหลายแห่งเช่น วิหารเดลฟี (ฎ) วิหารโอลิมปัส (Olympus)

ความเชื่อในเรื่องความตายนั้น ชาวกรีกเชื่อว่าชีวิตหลังความตายนั้นคือความทุกข์ หรือความหายนะวิญญานของผู้ตายที่ร่างของผู้ตาย จะล่องลอยไปสู่นรก ดังนั้นชาวกรีกจึงสร้างอนุสาวรีย์ของผู้ตาย หรือสุสาน เพื่อให้วิญญานของผู้ตายได้ที่อยู่อย่างสงบและมีพิธีกรรมบูชาที่สุสานของผู้ตายเสมอ กรุงเอเธนส์จึงมีการสร้างอนุสาวรีย์และสุสานขึ้นมากมายและมีความสวยงามด้วย

ศิลปะของกรีกแบ่งตามยุคสมัย

ศิลปะของกรีกมีวิวัฒนาการตามลำดับตั้งแต่ยุคแรกจนถึงยุคกรีกสามารถแบ่งตามยุคสมัยของการเกิดของอารยธรรมกรีกได้คือ

1. ศิลปะอีเจียน (Aegean Art 3000-2000 B.C). มีความเกี่ยวเนื่องและได้รับอิทธิพลจากอียิปต์และเมโสโปเตเมีย รวมทั้งได้ให้อิทธิพลแก่ศิลปะกรีกในภายหลัง ซึ่งมีวัฒนธรรมยาวนานที่สุดของกรีก มีศิลปะวัฒนธรรมยาวนานในแถบทะเลอีเจียน เป็นยุคเริ่มแรกของอารยธรรมกรีก (ภาพ 3.2)

2. ศิลปะมิโนอัน (Minoan Art 2000-1400 B.C). เจริญแถบเกาะครีต ปกครองโดยกษัตริย์พระเจ้ามินอส (Minos) ทรงสร้างที่เมืองคนอสซัส (Knossos) ซึ่งเป็นพระราชวังใหญ่โต (ภาพ 3.3) พระองค์สร้างอาณาจักรให้กว้างขวาง ลักษณะวังเป็นผังรูปสี่เหลี่ยม มีความซับซ้อนของผังอาคาร ในพระราชวังมีห้องรับรอง ห้องเก็บอาหาร และพื้นที่ออกว่าราชการ ต่างมีความเป็นเอกลักษณ์ พระราชวังเป็นกลุ่มห้องอันซับซ้อนที่ประกอบด้วยห้องทำงาน ที่อยู่อาศัย และที่เก็บของไม่ไกลจากจัตุรัสกลางพระราชวัง บนผนังของพระราชวังเป็นภาพรายละเอียดของชีวิตชาวครีตในปลายยุคสัมริด (Chalcolithic Age)

ภาพ 3.2 This fresco from the complex at Knossos depicts a popular fashion

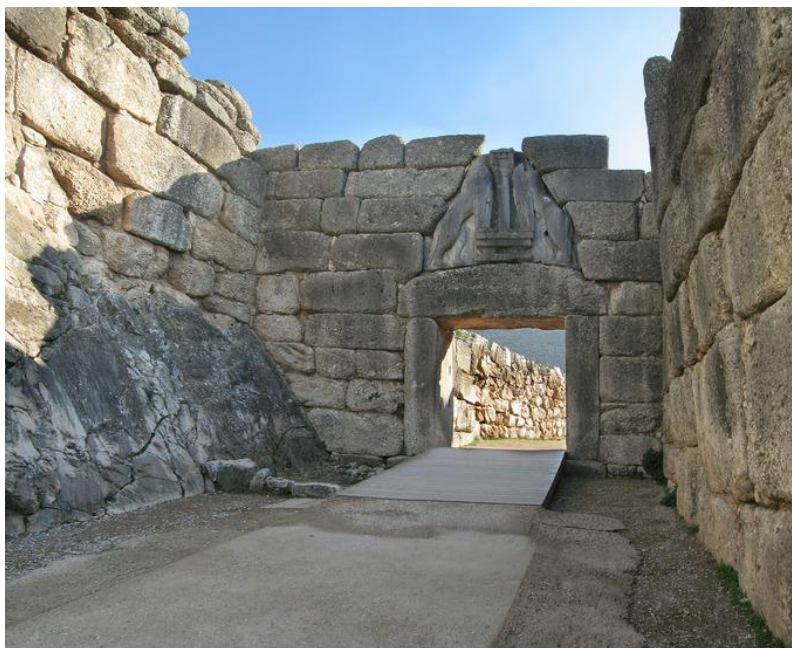
หมายเหตุ : From Map of Greece under Theban Hegemony, by Matthew A. McIntosh, 2017, brewminate. (<https://brewminate.com/wp-content/uploads/2017/04/AegeanArt15.jpeg>)

ภาพ 3.3 A view of the ruins of the complex at Phaistos from the south

หมายเหตุ : From Map of Greece under Theban Hegemony, by Matthew A. McIntosh, 2017, brewminate. (<https://brewminate.com/wp-content/uploads/2017/04/AegeanArt14.jpeg>)

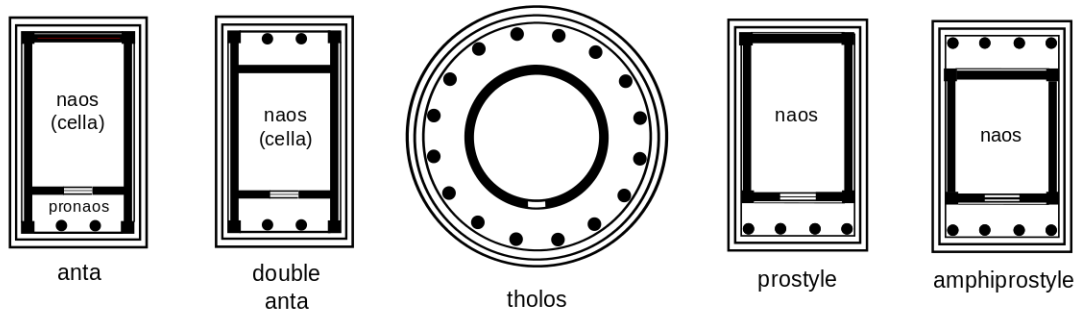
3. ศิลปะไมซีนี (Mycenaean Art 1,600-1,100 B.C) เป็นศิลปะตรงกับสมัยก่อนโฮเมอร์ คาบเกี่ยวกับสมัยครีเตียน-มิโนอัน (1,600-1,000 B.C) เป็นกลุ่มชนเผ่าเอเคียน ซึ่งเป็นคนกลุ่มแรกที่เข้ามาถึงคาบสมุทรกรีซ ตอนใต้ของเมืองไมซีนี เริ่มมีการก่อสร้างอาณาจักรของตนบนแหลมเพลอปอนเนซุส มีเมืองไมซีนีเป็นเมืองหลวง มีความเจริญรุ่งเรืองสุดประมาณ 1200-1100 ปีก่อน ค.ศ. ซึ่งเป็นเมืองที่ร่ำรวยจากการค้าทองคำ ความเจริญของศิลปะไมซีนีมีการสร้างปราสาทและเมืองที่มีขนาดใหญ่ มีการสร้างกำแพงป้องกันเมืองขนาดใหญ่ ภายในปราสาทมีความสลับซับซ้อนของผังอาคาร มีการใช้ระบบการก่อสร้างแบบเสาและคานมาเป็นวิธีการก่อสร้างอาคารที่สำคัญ และมีการประดับแกะสลักรูปเคารพที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะความสำคัญของประตุนั้น (ภาพ 4.4)

ภาพ 3.4 A Lion Gate, limestone, circa 1300–1250 BCE, Mycenae, Greece The Lion Gate is famous for its use of the relieving arch, a corbeled arch that leaves an opening and lightens the weight carried by the lintel

หมายเหตุ : From Map of Greece under Theban Hegemony, by Matthew A. McIntosh, 2017, brewminate. (<https://brewminate.com/wp-content/uploads/2017/04/AegeanArt26.jpeg>)

4. ศิลปะกรีก (Greek Art 1100-700 B.C.) แบ่งช่วงเวลาการปกครองออกเป็นนครรัฐ คือ *เอเธนส์* และ *สปาร์ต้า* มีการสถาปตยกรรมที่มีความสวยงามในรูปทรงและโครงสร้าง ได้รับอิทธิพลจากอียิปต์ เช่น มีห้องสำหรับบูชาเทพเจ้าอยู่ภายในวิหาร รวมทั้งมีการใช้เสาสูงในการก่อสร้างคล้ายกับอียิปต์ในยุคหลัง มีการสร้างงานสถาปัตยกรรมเกิดขึ้น 3 ประเภทที่สำคัญคือ ดอริก ไอโอเนียน คอร์ินเทียน สถาปัตยกรรมที่สำคัญ เช่น วิหารเทพีเอเธนา หรือวิหารพาร์เธนอน งานประติมากรรมของชาวกรีกจะเป็นในเรื่องของศานา การหล่อรูปสำริดเพื่อทำถวายพระเจ้า คนที่มีเรือนร่างกำยำ รูปแบบงานสถาปัตยกรรมกรีกจะกำหนดรูปแบบด้วยการจัดวางเสา การวางทิศทางตำแหน่งอาคาร ศิลปะในยุคกรีกนับว่ามีความเจริญรุ่งเรืองสูงสุด การสร้างรูปแบบศิลปะและงานสถาปัตยกรรมถูกพัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบ และมีการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวกับมุมมองและความสวยงาม การสร้างสัดส่วนของวิหารและการสร้างรูปแบบประเภทของอาคาร กำหนดรูปแบบและทำกันต่อมาอย่างลงตัวและส่งถ่ายต่อมายังปัจจุบัน (ภาพ 3.5)

ภาพ 3.5 Greek temple plans

หมายเหตุ : From Introduction to ancient Greek architecture, by JEFFREY A. BECKER, 2015, smarthistory. (<https://smarthistory.org/introduction-to-greek-architecture/>)

3.1.3 งานสถาปัตยกรรมสมัยกรีก

งานศิลปกรรมที่สำคัญของศิลปะกรีกที่นับว่าเป็นลักษณะที่สำคัญก็คือ การสร้างงานสถาปัตยกรรม ที่มีความสวยงาม และการสร้างรูปแบบเป็นของตัวเองที่ส่งต่อมายังยุคสมัยอื่นๆ ต่อมา งานสถาปัตยกรรมของกรีกมีการสร้างรูปแบบที่เป็นมาตรฐาน และสร้างตามกันอย่างมีความเข้าใจทำกันมาจนเป็นรูปแบบที่ชัดเจนบอกถึงลักษณะสถาปัตยกรรมกรีกได้ การสร้างสถาปัตยกรรมของกรีกนั้น ชาวกรีกได้สร้างวิธีการจำแนกรูปแบบงานสถาปัตยกรรมของตัวเองไว้ที่แตกต่างกันของสถาปัตยกรรมกรีก เช่น การจัดวางเสาไว้ด้านหน้าและด้านข้างรอบอาคารเป็นสำคัญ ว่ามีกี่ต้น มีเสารอบอาคารหรือไม่ การออกแบบตัวสถาปัตยกรรมหรือวิหารกรีกจึงใช้รูปแบบการจัดวางเสาเป็นตัวกำหนดรูปแบบแต่ละชนิดของอาคาร รวมไปถึงรูปแบบอาคารก็มีทั้งแบบวงกลม (ภาพ 3.6) ซึ่งเป็นอาคารทรงกลมมีเสาล้อมรอบ และผังแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้า ซึ่งต่างก็มีการกำหนดชื่อเรียกประเภทที่ชัดเจน การสร้างวิหารกรีกยังนิยมที่จะวางวิหารไว้บนที่สูง เชื่อในเรื่องของพลังอันศักดิ์สิทธิ์ของแสงอาทิตย์ โดยเฉพาะแสงรุ่งอรุณ เช่นเดียวกับอียิปต์ จึงมักจะนิยมสร้างอาคารหันหน้าไปทางทิศตะวันออก เพื่อต้องการให้แสงรุ่งอรุณนั้นส่องเข้าไปภายในวิหารแลเข้าไปอาบต้องตัวองค์เทวรูปที่อยู่ภายในวิหาร ตัววิหารกรีกมักจะสร้างไว้บนสูงหรือบนภูเขา เพราะเชื่อในเรื่องแสงตอนเช้าอันเป็นแสงศักดิ์สิทธิ์ ตัววิหารจะหันหน้าไปทางทิศตะวันออกเสมอเพื่อรับแสงยามเช้า ภายในวิหารกรีกมักจะไม่มียี่สิบบริเวณรอบตัววิหารเพื่อใช้ทำกิจกรรม และด้วยแนวคิดนี้จะเป็นการทำให้วิหารกรีกนั้น ดูเด่นสง่างามมากเพราะมีระยะการมองเห็นได้อย่างดี

ภาพ 3.6 Tholos temple, sanctuary of Athena Pronaia, 4th century B.C.E., Delphi, Greece

หมายเหตุ : From Map of Greece under Theban Hegemony, by Matthew A. McIntosh, 2017, brewminate. (<https://brewminate.com/wp-content/uploads/2017/04/AegeanArt26.jpeg>)

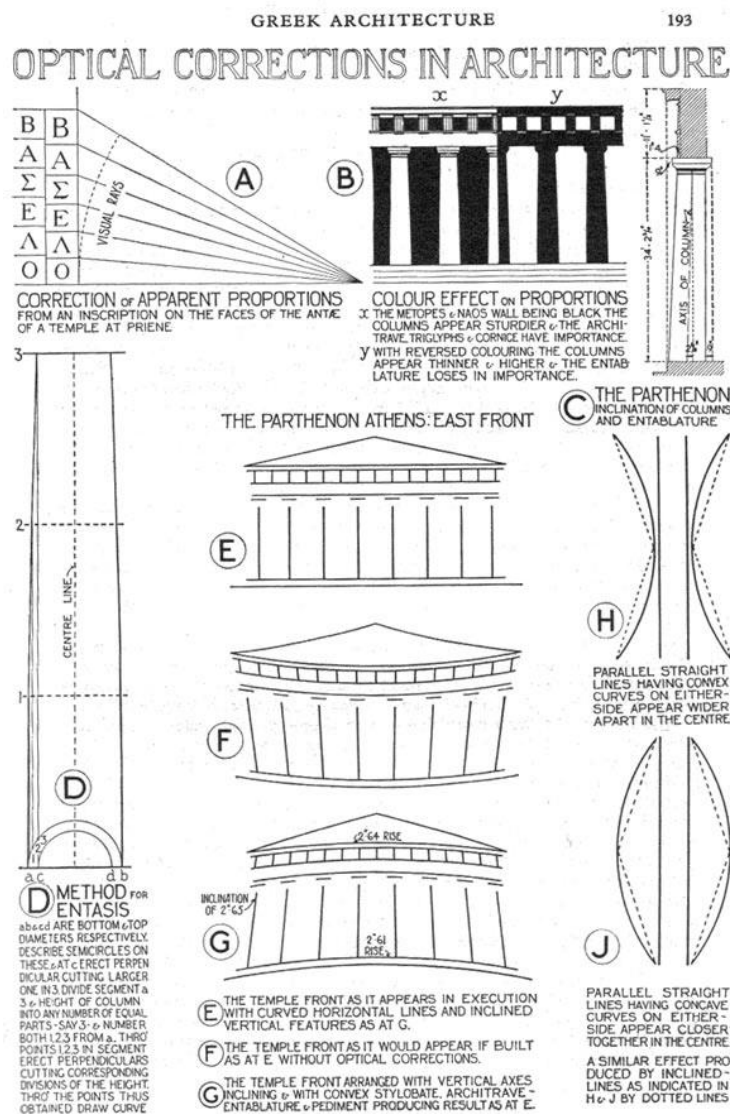
งานสถาปัตยกรรมของกรีกจะมีการแบ่งรูปแบบอาคารอย่างชัดเจน และมีการเรียกชื่อที่แตกต่างกันออกไป รูปผังอาคารจะมีความโดดเด่นสำหรับอาคารวิหารแบบกรีก โดยจะเน้นรูปแบบผังแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้าเป็นหลัก มีฐานอาคารยกชั้นเป็นแบบขั้นบันได ฝาผนังอาคารจะไม่ค่อยมีการเจาะช่องแสง จะเปิดช่องประตูทางด้านสั้นของอาคาร ประตูทางเข้าตัวอาคารจะมีความสูงเพื่อนำแสงเข้ามาในอาคาร มีการสร้างเสารายรอบอาคาร หรือมีเฉพาะด้านหน้า ซึ่งเป็นลักษณะที่เด่นชัดของอาคารวิหารแบบกรีก แต่รูปแบบวิหารแบบกรีกยังมีอีกรูปแบบหนึ่งคือ รูปทรงแบบวงกลม เรียกว่า “โทโลส” (Tholos) (ภาพ 3.6) ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษของรูปแบบวิหารกรีก เป็นลักษณะรูปทรงวงกลม มีเสารายรอบเป็นวงกลม มีฐานอาคารยกสูง มีผนังภายในทึบและมีประตูทางเข้า 1-2 ทาง วิหารกรีกจะมีการออกแบบที่มีลักษณะที่สวยงาม สัดส่วนลงตัว ดูมีความโล่งโปร่ง ดูลอย ซึ่งเป็นการพัฒนาแบบจากงานสถาปัตยกรรมแบบอีอิปต์ แต่มีความเป็นเอกลักษณ์ที่สวยงาม เป็นต้นฉบับของงานสถาปัตยกรรมในสมัยต่อมา

ลักษณะองค์ประกอบของวิหารกรีก (Temples)

วิหารกรีกนิยมสร้างกันในสมัยนครรัฐกรีก เน้นการมองจากภายนอกเป็นสำคัญ เล่นแสงเงาอย่างชัดเจน โดยมากจะไม่มีพิธีกรรมใดๆ ภายในวิหารโดยจะทำพิธีกรรมกันภายนอกอาคาร ภายในวิหารจะมีรูปเคารพเทพกรีกต่างๆ อยู่ภายใน วิหารส่วนใหญ่จะสร้างเพื่อเป็นที่ของเทพของชาวกรีก และนอกจากจะเป็นวิหารที่ประดิษฐานเทพแล้ว ยังมีการทำพื้นที่สำหรับเก็บของมีค่า หรืออาวุธต่างๆ สำหรับการรบ การวางตัววิหารกรีกจะหันหน้าตัววิหารทางเข้าไปทางทิศตะวันออกและประตูทางเข้าหันไปทางทิศตะวันออกเพื่อรับแสงเช้า และแสงจะลอดผ่านเข้าไปยังพื้นที่ภายในวิหาร ในเวลาเช้าซึ่งแสงจะส่องเข้าไปกระทบตัวเทพเจ้าที่อยู่ภายในซึ่งจะทำให้ดูสวยงามและน่าเคารพเป็นอย่างมาก วิหารจะตั้งอยู่บนฐาน (Crepidoma) มักจะมีฐานสูง 3 ชั้น มีเสาขนาดใหญ่สูงขึ้นไปรับโครงหลังคาบริเวณโดยรอบวิหาร ด้านหน้ามีหน้าจั่วเป็นรูปสามเหลี่ยมและจะมีรูปแกะสลักบนหน้าจั่วสามเหลี่ยมบริเวณหน้าจั่วหลังคาเรียกว่า “Pediment” ผังหลังคาวิหารจะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าแบบง่ายๆ มีสัดส่วนหลังคาเป็น 1 ต่อ 2 หลังคาวิหารมักจะทำด้วยไม้มุ่งหลังคาด้วยกระเบื้องดินเผา ประตูทางเข้าภายในวิหารจะความสูงมักเป็น 2 ส่วน 3 ของความสูงห้องและจะมีประตูทางเข้าเพียง 1 ประตูเท่านั้น เสาขนาดใหญ่ของตัววิหารที่ใช้รับโครงสร้างหลังคาถือเป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญของรูปแบบงานสถาปัตยกรรมแบบกรีก โดยจะมีการใช้รูปแบบของเสาประดับวิหารที่ใช้สำหรับวิหารกรีกออกเป็น 3 ชนิดคือ เสาดอริก (Doric order) เสาไอโอนิก (Ionic order) และเสาคอรินเทียน (Corinthian order) เป็นลักษณะเสา 3 ชนิดที่เป็นรูปแบบเสาที่ใช้ในงานสถาปัตยกรรมในยุคต่อมา โดยตลอด วิหารกรีก เป็นการสร้างงานสถาปัตยกรรมที่มีรูปแบบชัดเจน มีการจัดระบบการสร้าง การออกแบบและกำหนดชื่อให้แต่ละรูปแบบที่ชัดเจน ภายในวิหารก็มีการจัดระบบการเรียกและกำหนดพื้นที่การใช้งานอย่างชัดเจน การใช้งานภายในวิหารมีการจัดพื้นที่สำหรับการทำกิจกรรมและพื้นที่สำหรับผู้ที่เข้ามาร่วมกิจกรรมแยกออกจากกัน โดยมากจะไม่นิยมให้มีการให้ผู้ร่วมกิจกรรมเข้าไปบริเวณภายในอาคารจะให้ใช้บริเวณภายนอกเท่านั้น

งานสถาปัตยกรรมกรีกนับว่าเป็นงานศิลปะบนงานสถาปัตยกรรมชั้นที่ยอดเยี่ยมของโลก ชาวกรีกมีความเข้าใจถึงหลักการทางวิทยาศาสตร์ต่างๆ เข้าใจถึงงานวิศวกรโครงสร้างเป็นอย่างดี และชาวกรีกเองก็ถือเป็นคนที่ให้ความสำคัญต่อความสวยงามในทุกๆ สิ่งที้อย่าง ในงานสถาปัตยกรรมของชาวกรีกมีการออกแบบเพื่อความสวยงามลงตัว มุมมองต่างๆ ที่เกิดจากการมองที่ทำให้ความรู้สึกต่อรูปแบบเปลี่ยนไป การมองด้วยตาเปล่าอาจทำให้เราเห็นภาพลวงตาบางอย่างเกิดขึ้น กรีกมีความเข้าใจถึงเรื่องนี้จึงมีการแก้ภาพลวงตาในงานสถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นจากการมองด้วยตาเปล่า (ภาพ 3.7) โดยมีการคิดค้นเรื่องการแก้ภาพลวงตาในหลายๆ ประเด็นเช่น การเขียนตัวอักษรบนกำแพงสถาปัตยกรรม การลวงตาจากการลากเส้นคู่ขนานกับเส้น โค้งนูน และโค้งเว้า วิหาร

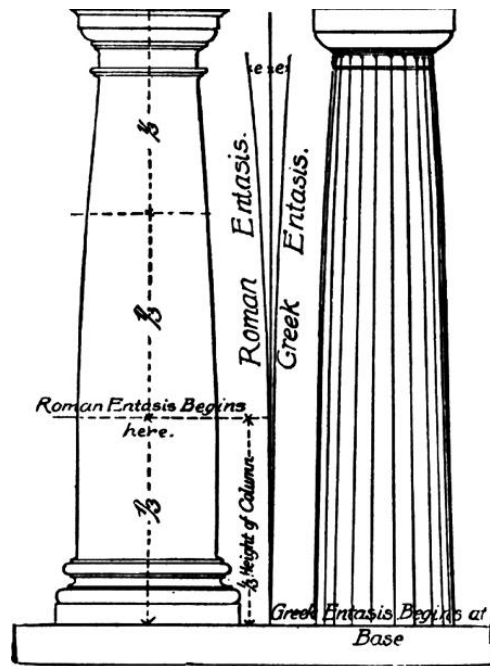
กรีก มีการให้เสาต้นริมทั้งสองข้าง จะลึ้มเข้าหาศูนย์กลาง ระยะห่างเสาต้นสุดท้ายจะมีระยะห่างน้อยกว่าเสาต้นอื่น (ภาพ 3.9) เสาของกรีก เสาต้องเป็นเสาโค้ง เรียกว่า เอ็นตาซิส (entasis) (ภาพ 3.8)

ภาพ 3.7 Optical Corrections for Columns

หมายเหตุ : From Optical corrections and proportions in Greek architecture, by prabhanjanskanda, 2017, Ourhistorybox.

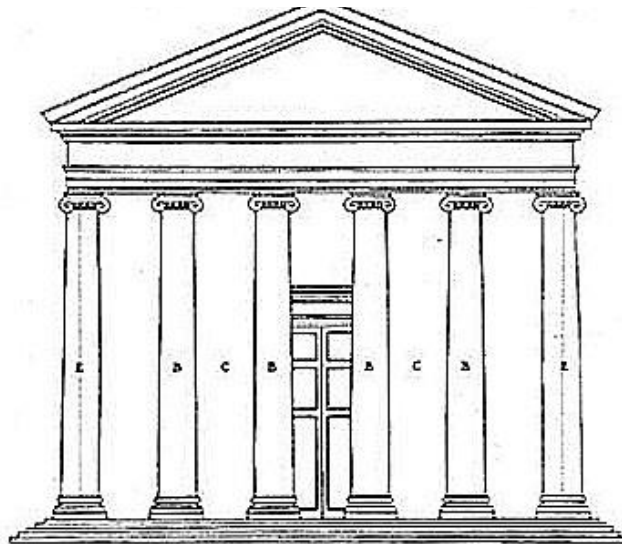
(<https://ourhistorybox.wordpress.com/2017/03/30/853/>)

ภาพ 3.8 Optical Corrections for Columns

หมายเหตุ : From Optical corrections and proportions in Greek architecture, by prabhanjanskanda, 2017, Ourhistorybox.

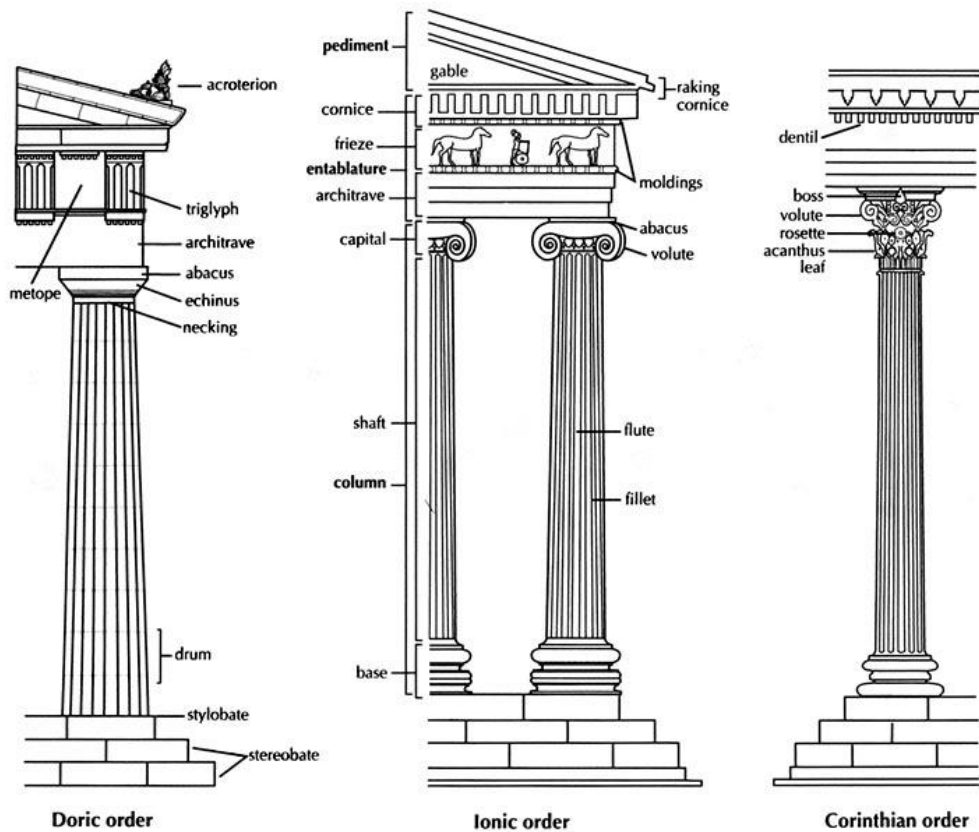
(<https://ourhistorybox.wordpress.com/2017/03/30/853/>)

ภาพ 3.9 The Collonades at The elevation of Greek temples

หมายเหตุ : From Optical corrections and proportions in Greek architecture, by prabhanjanskanda, 2017, Ourhistorybox.

(<https://ourhistorybox.wordpress.com/2017/03/30/853/>)

ภาพ 3.10 Doric and Ionic orders

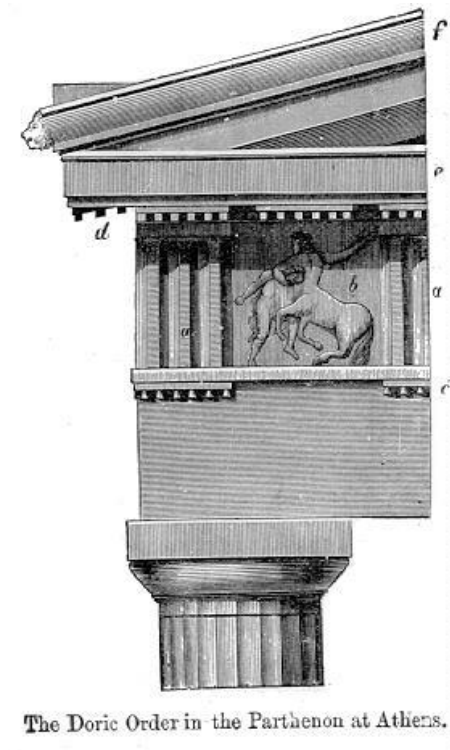
หมายเหตุ : From Archaic Greek Art until the Greco-Persian Wars II: the Doric and Ionic orders , by Carolinarh, 2013, Arsartisticadventureofmankind (<https://smarthistory.org/introduction-to-greek-architecture/>)

เสาอาคารของวิหารกรีก เป็นหัวใจสำคัญสิ่งหนึ่งของลักษณะของสถาปัตยกรรมแบบกรีก ซึ่งจะมีลักษณะการใช้งานแตกต่างกันออกไปโดยสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท

1. เสาแบบดอริก (Doric order)
2. เสาแบบไอโอนิก (Ionic order)
3. เสาแบบคอรินเทียน (Corinthian order)

1. เสาแบบดอริก (Doric order) เป็นเสาที่ง่ายที่สุดในบรรดา 3 เสา รูปแบบจะเรียบง่าย ลำต้นจะมีความโค้งเข้าเล็กน้อย พัฒนามาจากเสากรีกสายตะวันตก มีลักษณะบึกแบบทหาร สัดส่วน 1:4 ถึง 1/6 แล้วค่อยๆ ชะลูดขึ้น และพัฒนาไปเป็น 1:7 โดยวัดความกว้างขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง โคนเสาไม่มีฐานรองล่างเสา มีเพียรฐานรองรับ (Cushion) มีแท่นสี่เหลี่ยมจัตุรัสอยู่บนฐาน (Abacus)

เสาชนิดนี้ถูกใช้ในวิหารที่สำคัญของกรีกคือ วิหารพธาอนอน จะถูกวางล้อมรอบวิหาร 46 ต้น และแต่ละต้นจะมีความสูง 33 ฟุต เสาจะมีการเจาะร่องยาว (flutes) จำนวน 20 ร่อง (ภาพ 3.11)

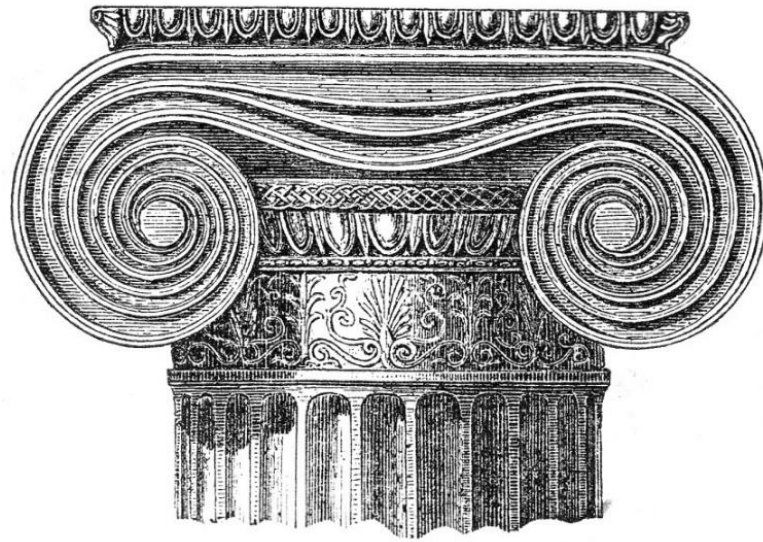

ภาพ 3.11 Doric and Ionic orders

หมายเหตุ : From Doric, Ionic, and Corinthian Columns, by Thevicfred, 2014, victoriafrederick
(https://victoriafrederick.files.wordpress.com/2014/09/xxx_img_1390.jpg)

2. เสาแบบไอโอนิก (Ionic order) มีกำเนิดจากกรีกโยนภาคเหนือ หรือสายตะวันออกหัวเสาชนิดนี้ถูกนำมาใช้แทนที่เสาดอริก เป็นเสาที่มีลักษณะความงามแบบผู้หญิงซึ่งต่างกับเสาแบบดอริก จะมีความสวยงามคล้ายกับผู้ชาย เสาไอโอนิกเป็นเสาที่มีการออกแบบฐานรองรับหัวเสาเป็นวงกลมตามแบบเสาหรือเรียกว่าฐานเสา (Base) ซึ่งเสาแบบดอริกจะไม่มี เสาไอโอนิกมีสัดส่วนที่สูงชะลูดกว่าเสาแบบเดิม และมีความรู้สึกเบากว่าเสาดอริก มีการเจาะร่อง จำนวน 24 ร่อง และเป็นเสาที่เริ่มมีฐานเสาถูกออกแบบให้มีการรับน้ำหนักของรูปในแนวยาว ต่างจากเสาดอริก (Doric) ที่มีหัวเสาเป็นจตุรัสหัวเสาแบบไอโอนิก (Ionic) ถูกออกแบบให้มีสัดส่วน 1:9 มีฐานล่างรองรับ หัวเสาจะมีความสวยงามมากขึ้น หัวเสาจะม้วนกลมกันหอยทั้ง 2 ด้าน (Volutes or spiral scrolled capital) ปลายม้วนกลมคล้ายกันหอยนั้นทั้งสองด้านจะบิดกลมม้วนแยง 45 องศาและม้วนขตรวมกันทางด้านตอนใน

การสร้างหัวเสาลักษณะนี้เป็นวิธีการเพิ่มการรับน้ำหนักของหน้าจั่วอาคารหรือความกว้างระหว่างเสาได้เพิ่มขึ้น เพราะบริเวณหัวเสาที่ขยายออกมาและม้วนกลมทำให้บริเวณพื้นที่หัวเสานั้นมาเพิ่มมากขึ้นการวางคานหลังคาพาดจึงมาส่วนปลายหัวเสาช่วยรับคานเป็นการเพิ่มระยะของระยะห่างของคานได้ นับว่าเป็นการออกแบบที่คำนึงถึงความสวยงามแล้วในเรื่องของโครงสร้างอาคารก็ไปประโยชน์จากการออกแบบด้วย (ภาพ 3.12)

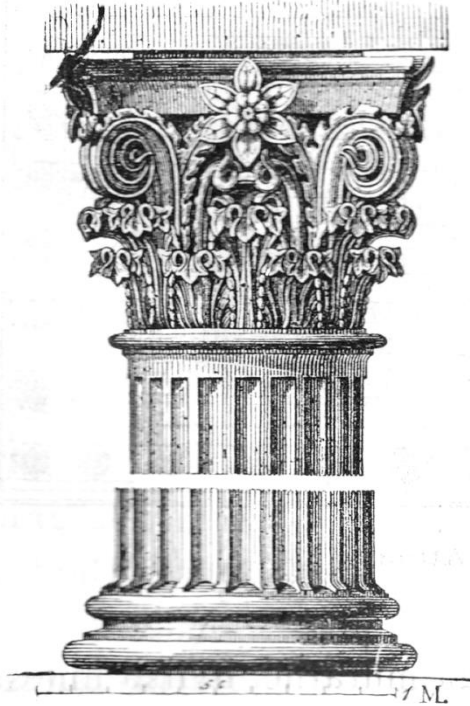

ภาพ 3.12 Doric and Ionic orders

หมายเหตุ : From Doric, Ionic, and Corinthian Columns, by Thevicfred, 2014, victoriafrederick

(https://victoriafrederick.files.wordpress.com/2014/09/xxx_img_1390.jpg)

3. เสาแบบคอรินเทียน (Corinthian order) หัวเสาโครินเทียนเกิดขึ้นครั้งแรก 500 ปีก่อนคริสตกาล เป็นการตกแต่งเสาไอโอนิก (Ionic) ให้มีรูปร่างแปลกออกไปเฉพาะในหัวเสา ส่วนลำต้นไม่แตกต่างกัน มักจะถูกนำไปใช้ในส่วนของสถาปัตยกรรมภายใน เช่น ตามระเบียงเสาในอาคารหรืออาจเห็นเป็นเสาอนุสาวรีย์ เสาโครินเทียนมีสัดส่วนสูงกว่าเสาไอโอนิกอย่างชัดเจน เสาโครินเทียนมักจะมีสัดส่วนเท่ากับ 1:10 หรือ 1/3 โดยเชื่อกันว่าได้แนวความคิดในการออกแบบเสาชนิดนี้จากการสังเกตตะกร้าใส่เครื่องเช่นไห้วที่วางไว้หน้าหลุมฝังศพของหญิงโครินเทียน บังเอิญว่าตัวตะกร้าวางทับอยู่บนเหง้าของต้นผักกาดและเกิดความสวยงามขึ้นและเกิดแนวความคิดการออกแบบเสาชนิดนี้ (ภาพ 3.13)

ภาพ 3.13 Doric and Ionic orders

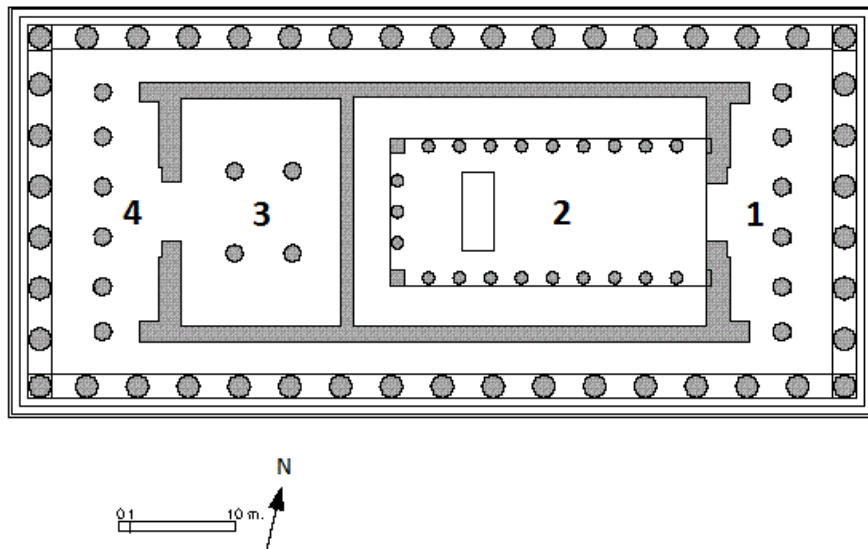
หมายเหตุ : From Doric, Ionic, and Corinthian Columns, by Thevicfred, 2014, victoriafrederick

(https://victoriafrederick.files.wordpress.com/2014/09/xxx_img_1390.jpg)

งานสถาปัตยกรรมของชาวกรีกจะเน้นการสร้างอาคารหรือวิหารสำหรับเทพเจ้าเป็นสำคัญ โดยงานสถาปัตยกรรมที่สำคัญของกรีกและเป็นสัญลักษณ์ของศิลปะกรีกก็คือวิหารพาร์เทนอนและวิหารอีริชเทียน ซึ่งทั้งสองวิหารตั้งอยู่บนภูเขากลางเมืองเอเธนส์ ผังอาคารวิหารกรีกมีการแบ่งพื้นที่การใช้งานอย่างชัดเจน การแบ่งพื้นที่ภายนอกและภายใน โดยภายในจะเป็นที่ประดิษฐานเทพเคารพต่างๆ โดยพิธีการจะใช้บริเวณภายนอกอาคารในการประกอบพิธี การใช้พื้นที่ของอาคารของชาวกรีกจะใช้อาคารเป็นสิ่งอยู่ของเทพเจ้า คนธรรมดาจะใช้พื้นที่โดยรอบๆ ของอาคาร พิธีกรรมต่างๆ จะทำโดยรอบจะมีแค่ผู้นำพิธีหรือกษัตริย์เท่านั้นที่จะสามารถเข้าไปบริเวณภายในอาคารได้ และบ้างอาคารจะมีการสร้างพื้นที่สำหรับห้องต่างๆ เพื่อเก็บของหรือเก็บสิ่งมีค่าต่างๆ ไว้ เพราะถือว่าเป็นพื้นที่ที่มีความศักดิ์สิทธิ์และมีความปลอดภัย ผู้คนจะไม่กล้าเข้าไปในพื้นที่เพราะเสมือนเป็นการลบหลู่เทพเจ้า หากเข้าไปในพื้นที่บริเวณภายในอาคาร

3.1.3.1 วิหารพาร์เทนอน 447-432 B.C. (Parthenon Parthenon) (ภาพ 3.14) หมายถึง พรหมจรรย์ เป็นวิหารแห่งพรหมจรรย์เป็นที่ไว้รูปเคารพเทวีอะธีน่า (Athena) เพราะเทพเทวีอะธีน่า เป็นเทพผู้รักษาพรหมจรรย์ โดยตัววิหารนั้นจะหันหน้าไปทางทิศตะวันออก พิธีกรรมส่วนใหญ่จะทำ ภายนอกอาคาร สถาปัตยกรรมวิหารพาร์เทนอนไม่นิยมทำช่องหน้าต่าง ตั้งอยู่บนฐาน 3 ชั้น กว้าง 100 ฟุต ยาว 230 ฟุต (30x69 เมตร) ลักษณะหลังคาจั่วลาดเอียง 13.5 องศาเสาด้านหน้า ด้านหน้า เป็นเสาดอริก (Doric) จำนวน 8 ต้น สถาปนิกผู้ออกแบบ คือ “อิคตินัส และแคลลิเครตีส” (Ictinus and Callicrates) สร้างในสมัยเพริคลีส (Pericles) วัสดุก่อสร้างส่วนใหญ่สร้างด้วยหินอ่อน โดย ด้านข้างวิหารมีเสาด้านละ 17 ต้น โดยใช้เสาแบบดอริก ผนังอาคารจะก่อซ้อนอยู่ในอีกชั้นหนึ่ง ขนาดของหน้าจั่วมีสัดส่วนที่กลมกลืนกันอย่างเหมาะสม พอดี นับว่าเป็นงานสถาปัตยกรรมกรีกที่ สมบูรณ์ที่สุดในสมัยนั้น

1. pronaos 2. cella 3. opisthodomos 4. opisthonaos

ภาพ 3.14 Floor-plan of the Parthenon

หมายเหตุ : From Panathenaia and Parthenon, by seandrak, 2013,

Amodernmanonancientwomen

(<https://amodernmanonancientwomen.files.wordpress.com/2013/02/parthenon-overview.gif>)

ภาพ 3.15 Floor-plan of the Parthenon

หมายเหตุ : From Panathenaia and Parthenon, by seandrak, 2013,

Amodernmanonancientwomen

(<https://amodernmanonancientwomen.files.wordpress.com/2013/02/parthenon-overview.gif>)

ภายในวิหารพาร์เทนอน (ภาพ 3.15) เป็นพื้นที่ที่ตั้งของเทพเจ้า คือ เทวีอะธีน่า (Athena) เป็นลักษณะของครุฑยื่น มีขนาดใหญ่สูงเกือบเต็มความสูงของวิหาร ซึ่งจะอยู่ภายในห้องหรือคูหาที่เรียกว่าเนออส (Naos) ภายในวิหารมีโครงสร้างเสาดอริก (Doric) เรียงอยู่ในวงซ้อน 2 ชั้นวิหารจะใช้ประตูทางเข้า 1 ทางไม่มีการเจาะช่องหน้าต่าง แสงจะผ่านทางประตูด้านหน้าเท่านั้น ตัววิหารจะถูกวางอยู่บนฐาน 2 ชั้นพร้อมมีเสา 6 ต้นด้านหน้า (ภาพ 3.15) ในบริเวณนี้เราเรียกว่า พาร์เนออส (Pronaos) ด้านหลังวิหารมีลักษณะคล้ายกับด้านหน้าแต่มีชื่อเรียกต่างว่า Opisthodomos เป็นพื้นที่มีระเบียงเสาก่อนที่จะเข้าไปภายในคูหาด้านหลัง คูหาด้านหลังเรียกว่า Pharthenon ภายในคูหานี้ ไม่มีรูปเคารพเป็นห้องโล่งมีเสาดอริกจำนวน 4 ต้นเพื่อรับโครงสร้างหลังคาโดยสันนิษฐานว่าเป็นห้องที่ใช้เก็บของมีค่าหรืออาวุธที่ใช้ในการรบ

โครงสร้างวิหารจะเน้นการใช้เสาดอริก (Doric) ภายในเพื่อรับโครงสร้าง มีคาน Architrave เหนือเสาเป็นคานที่ใช้เป็นโครงสร้างหลังคา หลังคาวิหารเป็นโครงสร้างไม่มีการประดับตกแต่งให้มีความสวยงาม รูปทรงหลังคาจั่ว บริเวณด้านหน้าของจั่วหลังคาเรียกว่า pediment มีส่วนชายคาเล็กเรียกว่า cornice และพื้นที่หน้าบันสามเหลี่ยมเรียกว่า Tympanum ซึ่งนิยมประดับ

ตกแต่งเรื่องราวของวิหาร วิหารพาร์เทนอน เป็นวิหารขนาดใหญ่ที่ตั้งอยู่บนภูเขา (Acropolis) กลางเมืองเอเธนส์ มีขนาดฐาน crepidoma เป็นฐาน 3 ชั้นกว้าง 30.40x68.40 เมตร.(101' 4" x 228') ซึ่งมีสัดส่วนประมาณ 1:2 ตัวภายในคูหาใหญ่ลึก 29.40x30.00 เมตร (98'-100') กว้าง 18.90 เมตร (63') โดยมีเสาวางเรียงรายแบบ Colonnade รอบตัวองค์เทพี 3 ด้านเป็นเสาแบบดอริก (Doric) ซ้อน 2 ชั้นรับโครงสร้างหลังคา วิหารจะหันหน้าไปทางทิศตะวันออกเพื่อรับแสงแดดยามเช้า ตามความเชื่อในเรื่องแสงเช้าของชาวกรีก

ภาพ 3.16 The Erechtheion temple of the Athenian

หมายเหตุ : From Erechtheion, by Mark Cartwright, 2014, Worldhistory
(<https://www.worldhistory.org/image/3263/erechtheion/>)

3.1.3.2 วิหารอีริชเทียน (The Erechtheion 421-406 B.C. อีเรกทีอุม) ผู้ออกแบบคือ **เนสซิคเลส (Mnesicles)** เป็นวิหารหลังคา 2 บนภูเขา (Acropolis) ในกรุงเอเธนส์ เป็นวิหารที่สร้างขึ้นทดแทน วิหารอะทีน่า (Athene) หลังเดิม โดยสร้างวิหารหันหน้าไปค่อนข้างทิศเหนือ มีจำนวนห้องภายในอาคารมากขึ้นจากหลังเดิม เพราะมีสิ่งบูชามากขึ้นภายในอาคาร วิหารประกอบด้วย คูหาของเทวีอะทีน่า (Athena) คูหาของเทพ (Erectheus) บ่อเกลือซึ่งสัญลักษณ์ของเทพ (Poseidon) วิหารน้อยของเทพ (Pandrosus) ตัววิหารกว้าง 37 ฟุต ยาว 74 ฟุต ใช้เสาเป็นแบบไอโอนิก ด้านหนึ่งของเสาเป็นระเบียงที่มีหลังคายื่นคลุมระเบียงออกไป มีการแกะสลักรูปหญิงสาว 6 คนรองรับส่วนหลังคา เสาเหล่านี้เรียกว่าคารีอาทิด (Caryatids) วิหารอีริชเทียนเป็นวิหารที่มีการออกแบบก่อสร้าง

ในพื้นที่ต่างระดับกันและมีห้องสำหรับเทพเจ้า 4 ห้อง ได้แก่ ห้องเทวีอะทีน่า (Athena) ห้องของเทพ Erectheus ห้องของเทพ Poseidon และห้องของเทพ Pandrosus ภายในห้องทิศตะวันออกมีมุขหน้าประกอบด้วยเสาแบบไอโอนิก (Ionic) จำนวน 6 ต้น เหนือเสามีคานหิน Entablature และมี Frieze (บัวเหนือเสา) โดยใช้โครงสร้างการตกแต่งทับผิวหน้าด้วยรูปสลักหิน ส่วนห้องทางทิศตะวันตกมีรูปลักษณะคล้ายกับทิศตะวันออก มุขทางทิศใต้มาการใช้รูปเสาแบบไอโอนิกที่เป็นลักษณะเสาสลักรูปผู้หญิงที่มีชื่อเรียกเฉพาะว่า “คารีอาทิด” (Caryatids) ยืนอยู่บนกำแพงเตี้ย มีหลังคาแบนเรียบคลุม ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญของวิหารนี้ (ภาพ 3.16)

คารีอาทิด (Caryatids) เป็นประติมากรรมรูปสาวพรหมจรรย์ทั้ง 6 คนที่มีความสวยงามที่นับว่าเป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญของวิหาร “อีริชเทียน” (The Erechtheion) เพราะเป็นประติมากรรมที่ถูกออกแบบให้มีความสวยงามแสดงถึงฝีมือช่างแกะสลักที่มีความสามารถสูงในการแกะสลัก ทั้งท่าทางการยืนและการแกะสลักเครื่องแต่งกายที่แสดงถึงลักษณะความรู้สึกรู้สึกของความพลิวไหวของเนื้อผ้าเป็นอย่างดี รูปแกะสลักถูกออกแบบแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ซึ่งมาท่าทางการยืนต่างกันสังเกตจากการยืนพักขาไม่เหมือนกัน ทำให้รูปแกะสลักมีความเป็นธรรมชาติ ตัวแกะสลักมีความสูง 7 ฟุต 9 นิ้ว หรือประมาณ 2.3 เมตร วิหารแห่งนี้สร้างยังไม่เสร็จเรียบร้อยดี ก็ต้องมีการหยุดการก่อสร้างขึ้น เมื่อมีการเกิดสงครามระหว่างสปาร์ต้าและเอเธนส์ในปี 404 ก่อนคริสต์ศักราชในรูปแบบวิหารแห่งนี้แสดงให้เห็นถึงความสวยงามในรูปแบบงานโครงสร้างอาคารของชาวกรีก (ภาพ 3.17)

สถาปัตยกรรมกรีกเป็นสร้างก่อสร้างที่มีระเบียบวิธีการก่อสร้างอย่างสถาปัตยกรรมยุคต่อมาเอาไปเป็นตัวอย่าง ทั้งแนวคิด รูปแบบสัดส่วนอาคาร และศิลปกรรม กรีกได้ให้แนวทางกับงานสถาปัตยกรรมในยุคต่อมาโดยเฉพาะโรมัน ได้นำรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบกรีกไปเป็นแม่แบบและพัฒนาให้เป็นแบบอย่างของตัวเอง ในรูปแบบสถาปัตยกรรมกรีกนั้น มีอาคารและสิ่งปลูกสร้างมากมายที่ถูกสร้างขึ้นในยุคสมัยนครรัฐกรีก มีอาคารและสิ่งปลูกสร้างที่หลงเหลืออยู่ ซึ่งล้วนแล้วแต่มีรูปแบบและระเบียบวิธีการก่อสร้างที่มีความแม่นยำ และมีกฎระเบียบแบบแผนที่ชาวกรีกนั้นสร้างขึ้น และมีการกำหนดชื่อเรียกที่เป็นไปในแนวทางการออกแบบเดียวกัน จึงทำให้รูปแบบสถาปัตยกรรมกรีกนั้นเป็นจุดการเริ่มต้นสถาปัตยกรรมและเป็นแบบแผนเป็นแม่แบบในการสร้างอาคาร และด้วยชาวกรีกเป็นกลุ่มที่มีความเป็นนักศิลปะ กลุ่มช่างและการก่อสร้างแต่ใช้งานศิลปะเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของอาคารและสิ่งปลูกสร้าง นำมาผสมกลมกลืนเข้าด้วยกันเสมือนเป็นส่วนหนึ่งของสถาปัตยกรรม

ภาพ 3.17 The 5th century BCE Erechtheion, the Acropolis, Athens.

หมายเหตุ : From Erechtheion, by Mark Cartwright, 2012, Worldhistory
(<https://www.worldhistory.org/uploads/images/389.jpg?v=1675469043>)

ภาพ 3.18 Athens Acropolis

หมายเหตุ : From Erechtheion, by Mark Cartwright, 2012, Worldhistory
(<https://www.worldhistory.org/uploads/images/430.jpg?v=1695329523>)

ศิลปะสมัยอีทรัสคัน โรมัน

ในการเรียนประวัติศาสตร์ศิลปกรรมของอารยธรรมของโรมันนั้น โดยส่วนใหญ่เรามักจะได้ศึกษางานศิลปกรรมของศิลปะโรมันที่มีความยิ่งใหญ่ ซึ่งจริงแล้วยังมีศิลปกรรมที่น่าสนใจอีกสมัยหนึ่งที่มีความเจริญและสร้างวัฒนธรรมก่อนชาวโรมันที่เราจะต้องทำการศึกษาและเรียนรู้ไปด้วยกันกับศิลปะแบบโรมันก็คือ “ศิลปะแบบอีทรัสคัน” (Etruscan) ซึ่งเป็นศิลปกรรมที่ส่งต่อให้กับศิลปกรรมแบบโรมัน หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นศิลปะเริ่มแรกก่อนที่ศิลปะโรมัน เพราะชาวอีทรัสคันนั้นมีถิ่นฐานการเกิดอยู่บริเวณแถบเดียวกับศิลปะโรมันซึ่งมีความสัมพันธ์กันกับศิลปะแบบโรมันอย่างแน่นแฟ้น โดยสามารถแบ่งอายุของศิลปะ 2 กลุ่มนี้ได้คือ อีทรัสคัน (Etruscan 753-31B.C.) โรมัน และโรมัน (Roman 27 B.C.- 475 A.D. ก่อนคริสตศักราช)

รายละเอียดในช่วงแรกของเรื่องจะกล่าวถึงกลุ่มอารยธรรมอีทรัสคันซึ่งเป็นกลุ่มอารยธรรมที่มีความเจริญรุ่งเรืองในแถบคาบสมุทรอิตาลีมาก่อนชาวโรมัน ซึ่งได้ตั้งถิ่นฐานและมีวัฒนธรรมความเชื่อต่างๆ รวมทั้งงานสถาปัตยกรรมโดยเป็นรากฐานที่สำคัญที่ชาวโรมันนั้นนำไปสืบทอดและพัฒนาขึ้นมาในภายหลัง ในช่วงต่อมาจะกล่าวถึงอารยธรรมโรมัน ซึ่งเป็นหัวข้อหลักของบท โดยเริ่มแรกจะกล่าวถึงประวัติความเป็นมาของชาวโรมัน การเริ่มพัฒนาของชาวโรมันตามลำดับจนถึงยุคเรืองอำนาจ ศาสนาและความเชื่อต่างๆ ของชาวโรมัน ถัดมาจะกล่าวถึงรูปแบบสถาปัตยกรรมโรมัน ที่มีความยิ่งใหญ่และมีรูปแบบที่ได้รับอิทธิพลต่างๆ ทั้งจากอีทรัสคันและอารยธรรมกรีก ช่วงสุดท้ายจะกล่าวถึงรูปแบบงานสถาปัตยกรรมที่สำคัญของอารยธรรมโรมันที่สร้างไว้อย่างยิ่งใหญ่และเป็นต้นแบบให้กับอารยธรรมต่อๆ มาอย่างยาวนาน รวมถึงสมัยปัจจุบันที่ยังคงมีการนำรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบโรมันมาใช้

3.2.1 ศิลปะสมัยอีทรัสคัน

ชาวอีทรัสคัน หรือ อีทรูสกัน (Etruscan) อยู่ในช่วงอายุ 753-31 ก่อนคริสตศักราช โดยไม่สามารถที่จะกำหนดวัฒนธรรมที่แน่ชัดนั้นไม่ชัดเจนของชาวอีทรัสคันได้มากนัก แต่เป็นกลุ่มที่อาศัยอยู่ในคาบสมุทรอิตาลีมาช้านาน โดยมีข้อมูลที่ยืนยันถึงการย้ายถิ่นฐานมาจากแถบ ลิเดีย (Lidia

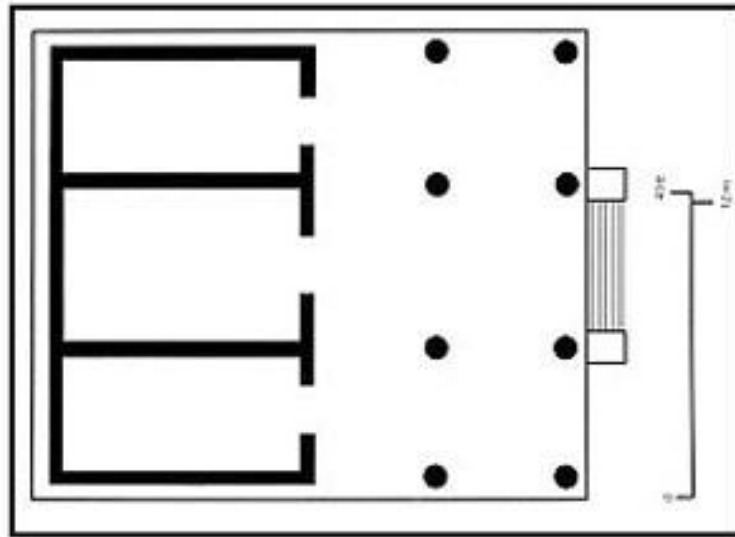
ชาวอีทรัสคัน (Etruscan) ในเรื่องศาสนาและความเชื่อ มีความเชื่อที่คล้ายคลึงกับชาวอียิปต์ ว่ามีชีวิตหลังความตาย จึงมีการตกแต่งหีบศพและหลุมฝังศพบนงานสถาปัตยกรรมมีการสร้างสุสานสำหรับเก็บศพและนำของเครื่องใช้มาไว้รวมกันภายในสุสาน และการสร้างโรงศพที่มีการประดับตกแต่งอย่างสวยงามคล้ายกับชาวอียิปต์ ชาวอีทรัสคันมีการออกแบบและวางผังเมืองแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้า ได้รับอิทธิพลจากกรีก สร้างกำแพงที่มีขนาดใหญ่ นิยมสร้างวิหารยกพื้นสูง (Podium) ผังพื้นที่สี่เหลี่ยมผืนผ้าใช้ หน้าจั่วรูปสามเหลี่ยมแบบกรีก มาการใช้คูหาโค้ง (Vault) ซึ่งให้อิทธิพลแก่โรมันในเวลาต่อมา ในงานสถาปัตยกรรมของอีทรัสคันนั้นยังคงเหลือน้อยชิ้นมากเพราะส่วนใหญ่จะก่อสร้างอาคารด้วยไม้ และอิฐดินดิบ และยังถูกชาวโรมันทำลายหลังถูกโรมันยึดครอง

ภาพ 3.20 Etruscans

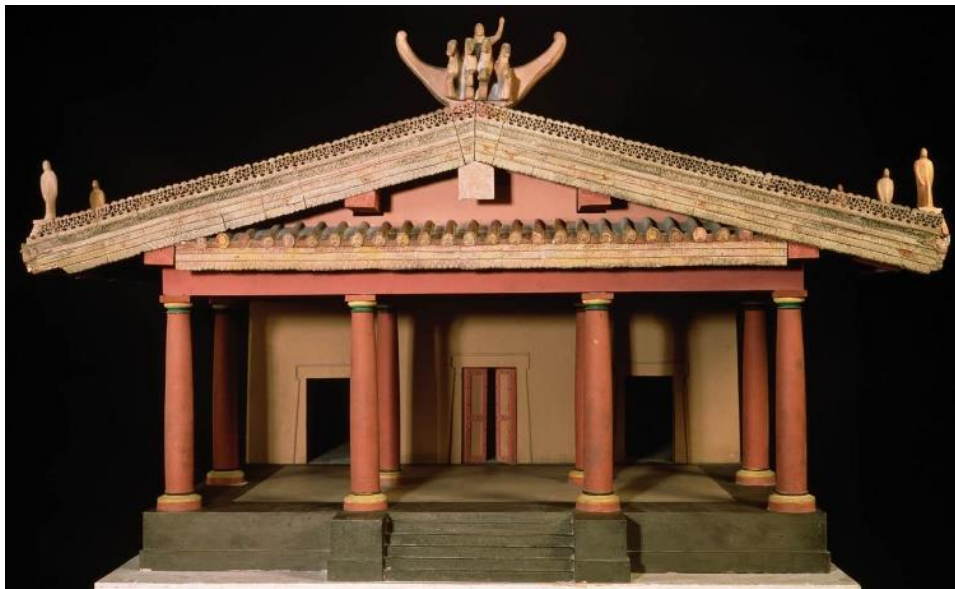
หมายเหตุ : From Who Were the Etruscans, by N.S. Gill, 2019, Thoughtco
(<https://www.thoughtco.com/who-were-the-etruscans-118262>)

งานสถาปัตยกรรมของชาวอีทรัสคันมีหลงเหลืออยู่น้อยมากอันเนื่องจากการทำลายล้างของชาวโรมันที่รับชนะชาวอีทรัสคันและทำลายบ้านเรือนและอาคารของชาวอีทรัสคันซึ่งเป็นส่วนใหญ่ ประกอบกับงานสถาปัตยกรรมส่วนใหญ่นั้นสร้างด้วยไม้และอิฐดินดิบ จึงไม่มีความแข็งแรงคงทนมาถึงปัจจุบัน อาคารส่วนใหญ่ที่ไดพบและมีการอนุรักษ์ไว้ส่วนใหญ่เป็นสุสาน สร้างด้วยก้อนหินแท่งขนาดใหญ่ จึงมีความแข็งแรงคงทน สุสานที่ฝังศพของชาวอีทรัสคันนั้นมีผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีเสารับโครงสร้างอยู่ภายในขนาดใหญ่ มีการประดับตกแต่งเสาสวยงามและหัวเสามีบัวเสาดประดับอยู่ภายในมีการเขียนสีฝาผนังและเพดานแสดงถึงเหตุการณ์ต่างๆ (ภาพ 3.20)

ภาพ 3.21 Etruscan temple at Veii – a reconstruction

หมายเหตุ : Etruscan architecture – Early Italy, by Karen Carr, 2017, Quatr.us
(<https://quatr.us/architecture/etruscan-architecture-early-italy.htm>)

ภาพ 3.22 Etruscan temple at Veii – a reconstruction

หมายเหตุ : Etruscan architecture – Early Italy, by Karen Carr, 2017, Quatr.us
(<https://quatr.us/architecture/etruscan-architecture-early-italy.htm>)

การสร้างวิหารของชาวอิทรัสคันปรากฏมีการก่อสร้างเพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนา โดยสร้างเป็นลักษณะอาคารกลางแจ้งยกพื้นสูง มีการใช้พื้นที่ภายในเพื่อประกอบพิธีกรรม จากการศึกษาพบฐานและหลักฐานของวิหารอิทรัสคัน สามารถพอสันนิษฐานได้ว่ารูปทรงของวิหารอิทรัสคันนั้นมีผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ยกฐานสูง มาเสาลอยอยู่ด้านหน้า (ภาพ 3.21) มีห้องอยู่ภายหลังเสาลอย โดยจะแบ่งห้องออกเป็นส่วนๆ หลังคาเป็นทรงจั่ว มีการตกแต่งประติมากรรมอยู่สั้นหลังคา ชาวอิทรัสคันรู้จักการใช้โครงสร้างแบบโค้งที่เรียกว่า “อาร์ช” (Arch) (ภาพ 3.22)

งานสถาปัตยกรรมของชาวอิทรัสคันมีรูปแบบอาคารคล้ายกับชาวกรีกและได้รับอิทธิพลต่างๆ จากกรีกมา และนำมาดัดแปลงรูปแบบเป็นของตัวเองทั้งการตกแต่งและการวางผังอาคาร ชาวอิทรัสคันมีความรู้และความเข้าใจกับการใช้โครงสร้างแบบอาร์ช (Arch) มากโดยมีการนำระบบอาร์ชมาสร้างทางส่งน้ำขนาดใหญ่ไปในพื้นที่เพาะปลูกโดยโครงสร้างแบบอาร์ช ที่ต่อเนื่องกันและมีการลดความห่างของโครงสร้างตามลำดับเพื่อให้โครงสร้างนั้นรับน้ำหนักซึ่งกันและกันได้ โครงสร้างอาร์ชนั้นยังถูกนำไปสร้างประตูเมืองที่ เมืองเปรูจา ประเทศอิตาลี ซึ่งใช้โครงสร้างที่แสดงถึงการเข้าใจของโครงสร้างแบบนี้ของชาวอิทรัสอย่างแท้จริง

3.2.2 ศิลปะสมัยโรมัน

โรมัน (Roman 27 B.C.- 475 A.D.) ความเจริญรุ่งเรืองของชาวโรมันนั้นนับว่าเป็นสิ่งที่มีประจักษ์พยานให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่เป็นอย่างมากมาย ทั้งศิลปวัตถุ วิทยาการต่างๆ การปกครอง การรบ ทั้งนี้ชาวโรมันได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ จากชาวอิทรัสคัน และได้นำมาพัฒนาจนกลายเป็นกลุ่มอารยธรรมแบบอย่างให้แก่อารยธรรมแถบทวีปตะวันตกในยุคต่อมา

ชาวโรมันเป็นคนเชื้อสายอินโดยูโรเปียนสื่อเชื้อสายเดียวกับชาวกรีก แต่เป็นคนละกลุ่มกับชาวกรีก มีอายุราวประมาณ 2,000 ปีก่อนคริสตศักราช กรุงโรมศูนย์กลางอาณาจักรโรมันมีลักษณะภูมิศาสตร์ อยู่ในที่ราบละติอุม (Latium) บริเวณหุบเขาทางตอนล่างของแม่น้ำไทเบอร์ เป็นพื้นที่ที่สามารถเพาะปลูกได้ดี มีป่าไม้ เหมาะเลี้ยงสัตว์ และกรุงโรมห่างจากทะเลประมาณ 15 ไมล์ สามารถติดต่อค้าขายในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน (Mediterranean Sea) ได้เป็นอย่างดี

ประมาณศตวรรษที่ 8 ก่อนคริสตกาลโรมเป็นชุมชนเล็กๆ กระจุกกระจายอยู่บริเวณพื้นที่ตามหุบเขา และมีชุมชนการค้าขายซึ่งกันและกันเรียกว่า “ฟอรัมหรือโฟรัม” (Forum) โดยมีเนินเขาที่สำคัญ 7 ลูกและมีแม่น้ำไทเบอร์ไหลผ่านซึ่งที่เป็นพื้นที่เหมาะสมกับการตั้งเมืองและชุมชน

ลักษณะประวัติศาสตร์ชาวโรมันโดยแบ่งตามช่วงอายุการเกิดของชาวโรมันได้พอสังเขปคือ

2,000 B.C. ชาวอินโด-ยูโรเปียนเผ่าอิตาลี เข้ามาดินแดนประเทศอิตาลีใกล้เคียงกับชาวอิทรัสคัน

735 B.C. ชาวอิตาลีที่อพยพมาอยู่ตอนกลางของดินแดนอิตาลี สร้างหมู่บ้านโดยเรียกหมู่บ้านขึ้นว่า โรม ซึ่งเป็นพื้นที่บริเวณเนินเขาและมีแม่น้ำไทเบอร์ไหลผ่าน

600 B.C. ชาวอิทรัสคันซึ่งเป็นกลุ่มที่อยู่บริเวณเดียวกับชาวโรมัน ส่งทหารเข้ามายึดครองโรมไว้ และปกครองโรมให้อยู่ภายใต้การปกครองของตน

500 B.C. ชาวโรมันกับพวกลาตินช่วยกันขับไล่อิทรัสคัน ให้พ้นจากกรุงโรม และได้ขยายการปกครองไปทั่วคาบสมุทรอิตาลีทำการยึดเมืองต่างๆ ของชาวอิทรัสคัน ไว้ภายใต้การปกครอง

490 B.C. มีการจัดระบบการปกครองใหม่ ร่างกฎหมาย จารีกเป็นลายลักษณ์อักษร นับเป็นกฎหมายฉบับแรกของโลกจักรวรรดิโรมัน ขยายอำนาจการปกครองออกไปอย่างกว้างขวาง ได้ชัยชนะเหนือดินแดนหลายแห่งทั้ง อียิปต์ กรีก รวมไปถึงพื้นที่ต่างๆ ในแถบยุโรปและเอเชีย สมัยของจูเลียส ซีซาร์ จนมาถึง ออกุสตุส (Augustus) ได้เป็นจักรพรรดิองค์แรกของโรมัน (รูปที่ 5-5)

330 A.D. กษัตริย์ของโรมันไปสร้างเมืองใหม่ที่แคว้นไบแซนทีอุม ซึ่งเป็นเมืองโบราณของกรีก เนื่องจากกรุงโรมถูกพวกอารยชนรุกรานและอาจจะต้านทานไม่ไหวและกรุงโรมจะต้องล่มสลาย

379-385 A.D. จักรพรรดิธีโอดอซิอุส ได้มีการแยกจักรวรรดิโรมันออกเป็น 2 จักรวรรดิก็คือ โรมันตะวันออกก็คือแคว้นไบแซนทีอุม และโรมันตะวันตกก็คือกรุงโรม

475-476 A.D. กรุงโรมหรือโรมันตะวันตกถูกรุกรานจากพวกอารยชนหลายกลุ่ม ซึ่งผลัดการเข้ายึดครองกรุงโรม จนทำให้กรุงโรมล่มสลายลงในที่สุด อันเป็นการล่มสลายของโรม แต่โรมันตะวันออกยังคงรักษาความมั่นคงต่างๆ ไว้คนโรมันตะวันตกพากันอพยพมาอยู่ในโรมันตะวันออกแทน

การเมืองการปกครองของโรมันแบ่งออกเป็น 3 สมัยคือ

สมัยแรก เรียกว่า สาธารณรัฐ (Republic) ส่วนใหญ่ศิลปะได้รับอิทธิพลจากกรีก

สมัยกลาง หรือสมัยคลาสสิก (Classic) หรือเรียกว่า พรินซิเพท (Principate) เป็นสมัยโรมันมีอารยธรรมและศิลปะเป็นของตัวเอง

สมัยหลัง หรือยุคเสื่อม (Late Empire) เป็นช่วงที่มีอารยชนเผ่าต่างๆ รุกรานกรุงโรมเสื่อมถอยลง ภายหลังจากจักรวรรดิโรมันตะวันตกก็ล่มสลายในปี ค.ศ. 476

ภาพ 3.23 Extent of the Roman Empire in 117 ce

หมายเหตุ : Roman Empire, by The Editors of Encyclopædia Britannica, 2009, britannica (<https://www.britannica.com/place/Roman-Empire>)

3.2.3 ความเชื่อและศาสนาของชาวโรมัน

ชาวโรมันนับถือศาสนาแบบเทวนิยม คือ นับถือเทพเจ้าและเทพธิดาหลายองค์ ทั้งในรูปร่างมนุษย์และสัตว์ เทพเจ้าที่โรมันนับถือจะได้รับอิทธิพลจากกรีกเป็นหลัก นอกจากการนับถือเทพเจ้าแล้วชาวโรมันยังต้องบวงสรวงสังเวยสิ่งต่างๆ เพื่อให้เกิดความมั่นใจ จึงทำให้ศาสนาไม่ใช้รูปแบบใดที่แน่นอน การแสวงหาผลประโยชน์ และการเอาศาสนามาเป็นเครื่องมือ การเสื่อมของกษัตริย์ ทำให้ประชาชนขาดที่ยึดเหนี่ยวทางใจ ประมาณช่วงเวลาเดียวกัน การเสื่อมถอยของจักรวรรดิโรมันรวมทั้ง คริสต์ศาสนามีจุดกำหนดมาจากตะวันออกกลาง ก็ได้ค่อยแทรกซึมและครอบคลุมจิตใจของพลเมืองชาวโรมัน ทำให้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงความคิดในเรื่องการนับถือศาสนาที่เป็นรูปธรรม ในช่วงแรกชาวโรมันสร้างวิหารโบสถ์เพื่อสำหรับเทพเจ้าของชาวโรมันและในภายหลังชาวโรมันสร้างโบสถ์เพื่อศาสนาคริสต์ เพื่อเป็นสถานที่เคารพบูชา โดยมีเทพเจ้าที่ชาวโรมันนับถือเช่น

จูปีเตอร์ (Jupiter) เทพเจ้าแห่งสวรรค์ เป็นบิดาของเทพทั้งมวล

จูโน (Juno) ชายาของจูปีเตอร์

มารส์ (Mars) เทพแห่งสงคราม

ไดอานา (Diana) เทพีแห่งแสงสว่าง ดวงจันทร์ อากาศ และทุ่งโล่ง

มินเนอร์วา (Minerva) เทพีแห่งความฉลาดเฉลียว และศิลปะหรืองานช่าง

วีนิส (Venus) เทพีแห่งความรักและความงาม

โคเรส (Ceres) เทพีแห่งการเก็บเกี่ยว

เมอร์คิวรี (Mercury) เทพเจ้าแห่งการค้าขาย

เนพจูน (Neptune) เทพเจ้าแห่งท้องทะเล

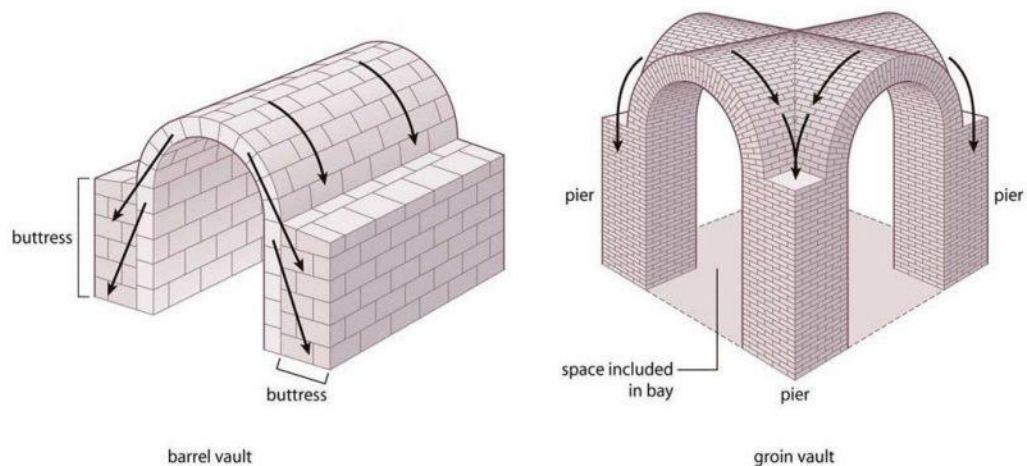
3.2.4 สถาปัตยกรรมสมัยโรมัน

ศิลปะของโรมัน มีความเจริญรุ่งเรืองสูงสุดในรัชสมัยจักรพรรดิออกุสตุส ในสมัย 4 ปีก่อน ค.ศ. ศิลปะของโรมันจะสืบเนื่องมาจากศิลปะ สมัยเฮลเลนนิสติกของกรีก เนื่องจากชาวโรมันรับขนะกรีก และได้กวาดตอนศิลปะป็นมากมาย และศิลปะของกรีกก็ต้องมาดกแต่งที่กรุงโรม และศิลปะของชาวอิทรัสคันก็มีอิทธิพลต่อรูปแบบของศิลปะของชาวโรมันไม่ต่างจากของกรีก การทำชาวโรมันได้ยึดครองชาวอิทรัสคันทำให้นำรูปแบบศิลปะและวิทยาการต่างๆ จากชาวอิทรัสคันมาอย่างเต็มรูปแบบ จึงนับว่าทั้งชาวกรีกและชาวอิทรัสคันเป็นต้นแบบของงานศิลปะของชาวโรมันอย่างแท้จริง ศิลปะโรมันแสดงถึงพลังอำนาจ ของจักรพรรดิผู้ปกครองโรม ในช่วงแรกๆ โรมันใช้แบบแผนสถาปัตยกรรมของกรีกเป็นต้นแบบในการก่อสร้างอาคารและวิหารของตน ชาวโรมันชอบเป็นพิเศษในเรื่องของการประดับตกแต่งอย่างมากมายตามแบบแผนของกรีกโบราณ ภายหลังจากงานของศิลปินโรมันคือคนเชื้อชาติกรีกจนกระทั่งเขาทั้งหลายได้กลายเป็นคนโรมัน (Romanized) ไปในที่สุดในช่วงหลังโรมันมีการพัฒนาด้านศิลปกรรมมากขึ้นโดยเฉพาะเห็นได้อย่างชัดเจนด้านสถาปัตยกรรมที่มีรูปแบบเฉพาะตัว และเทคนิคที่มีความโดดเด่น แม้กระทั่งในยุคปัจจุบันสถาปัตยกรรมจำนวนมากก็ได้อิทธิพลทางด้านรูปแบบและวิธีการมาจากโรมัน แหล่งศิลปกรรมที่สำคัญของชาวโรมัน ก็คือ อารยธรรมของกรีกและของอิทรัสคัน ชาวโรมันมีความเชื่อคล้ายกับชาวกรีก คือไม่เชื่อเชื่อชีวิตหลังความตาย มุ่งเน้นที่จะใช้ชีวิตในช่วงที่มีชีวิตมากกว่า แสวงหาความสุขในช่วงที่มีชีวิต จึงพยายามสร้างงานศิลปะเพื่อชีวิตในปัจจุบัน มีการสร้างงานศิลปกรรม ดนตรี บทกวี คล้ายกับชาวกรีก งานศิลปะของโรมันไม่ใช่แค่เรื่องสถาปัตยกรรมที่มีความน่าสนใจการสร้างประติมากรรมและงานจิตรกรรมของชาวโรมันก็มีความสวยงามและได้รับอิทธิพลจากชาวอิทรัสคันเช่นการสร้างรูปหล่อจำลองจากหุ่นขี้ผึ้งใบหน้าของบรรพบุรุษเพื่อไว้เคารพ ที่เรียกว่า “อิมเมจินส์” (Imagines=หน้ากากขี้ผึ้ง)

ภาพ 3.24 จักรพรรดิเวสเปเซียน สร้างมหรสพกลางแจ้ง Colosseum

หมายเหตุ : ถ่ายโดยผู้เขียน เมื่อวันที่ 13 ธค. 2558

ภาพ 3.25 Barrel Vault and Groin Vault

หมายเหตุ : From Surviving Ancient Roman Architecture, by Minha Hanif, 2009, rumblerum (<https://www.rumblerum.com/surviving-ancient-roman-architecture-how/>)

งานสถาปัตยกรรมศิลปะโรมันมีการผสมผสานรูปแบบงานที่ได้จากการพัฒนางานจากศิลปะกรีกและพัฒนาต่อเนื่องไปสู่รูปแบบงานที่เป็นเอกลักษณ์และต่อยอดงานให้งานสถาปัตยกรรมของชาวโรมันนับว่าเป็นงานที่สร้างความยิ่งใหญ่ให้กับอารยธรรมของชาวโรมัน งานวิศวกรรมต่างๆ ล้วนแล้วแต่มีความยิ่งใหญ่และมีวิธีการก่อสร้างอย่างล้ำเลิศ อาคารของชาวโรมันเป็นงานที่สร้างด้วยอิฐ

ดิน และอิฐเผาไฟ ปูนแต่งผิว และชาวโรมันรู้จักการใช้คอนกรีต และมีการใช้กันอย่างแพร่หลาย การรู้จักการสร้างวัสดุให้แข็งแรงให้กับอาคารด้วยการฉาบอาคารด้วยคอนกรีต และมักปิดทับส่วนผิวคอนกรีตด้วยการแต่งผิวอิฐ หินอ่อน เพื่อให้อาคารมีความแข็งแรงเพิ่มมากขึ้น

ชาวโรมันมีความเข้าใจเรื่องเสาและคานในการรับน้ำหนัก แต่ชาวโรมันมีความก้าวไกลในเรื่องเทคโนโลยีการก่อสร้างมาก การพัฒนาโครงสร้างแบบ *วงโค้งอาร์ช (Arch)* และเพดานโค้งแบบ *โวลต์ (Vault)* และโครงสร้างหลังคาแบบ *โดม (Dome)* มาใช้ในการก่อสร้างอาคารในปี ค.ศ 69-79 จักรพรรดิเวสเปาเซียน (Vespasian) ได้มีการสร้างอาคารมหรสพกลางแจ้งขึ้นคือ “*โคลีเซียม (Colosseum)*” หรือ *โคลีเซียม* ที่เรียกว่าเป็น *อัมฟิเธียเตอร์ (Flavian Amphitheater)* เป็นอัมฟิเธียเตอร์รูปไข่สร้างอยู่ในใจกลางเมืองของกรุงโรมประเทศอิตาลี (ภาพ 3.24) สร้างด้วยคอนกรีตและหิน เป็นอัมฟิเธียเตอร์ที่ใหญ่ที่สุดของจักรวรรดิโรมัน และใช้รูปแบบโครงสร้างแบบโค้งอาร์ชมาเป็นรูปแบบหลักของอาคาร

ชาวโรมันรู้จักการนำงานวิศวกรรมทางสถาปัตยกรรมและโครงสร้าง มาใช้ให้มีความเหมาะสมกับความต้องการสร้างอาคาร และนำใช้สร้างงานอาคารทางราชการของชาวโรมัน เช่น อาคารสถาบันบันเทิงต่างๆที่ชาวโรมันนั้นชอบ การสร้างประตูชัยต่างๆ โรงมหรสพกลางแจ้ง บ้านพักขนาดใหญ่ อาคารอาบน้ำต่างๆ ศาล (Basilicas) โบสถ์ รวมไปถึงการสร้างสะพานและอาคารที่สามารถรองรับคนได้จำนวนมาก ระบบโครงสร้างแบบอาร์ช (Arch) และระบบเสาขนาดใหญ่ ตลอดจนโครงสร้างแบบโวลต์ (Vault) และโดม (Dome) ถูกใช้กันอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวโรมันมีความยิ่งใหญ่ เป็นมหาอำนาจได้มีการใช้ระบบโครงสร้างเสา คาน มาสร้างโบสถ์และที่อยู่อาศัยและต่อเติมความรู้และเทคโนโลยีการก่อสร้างจนมีลักษณะเป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง (ภาพ 3.25) ชาวโรมันเป็นนักปฏิบัติและมีการคำนึงถึงการใช้งานอาคารอย่างแท้จริง โดยการสร้างอาคารต่างๆ ต้องมีวัตถุประสงค์การใช้งานอย่างเต็มที่ การสร้างงานเพื่อตอบสนองการใช้งานแบบสาธารณะเพื่อให้ชาวโรมันได้เข้ามาใช้อาคารได้อย่างหลากหลาย และมีความพอใจในการใช้อย่างเต็มที่

3.2.4.1 โคลีเซียม หรือโคลีเซียม ที่เรียกว่าเป็น Flavian Amphitheater อัมฟิเธียเตอร์ (Colosseum) ตั้งอยู่ทางตะวันออกของโรมันฟอรัม (ภาพ 3.24) การก่อสร้างเริ่มขึ้นภายใต้จักรพรรดิเวสเปาเซียน (Vespasian) ใน 70 A.D. และเสร็จสมบูรณ์ใน 80 A.D. โคลีเซียมสามารถจุคนได้ระหว่าง 50,000 และ 80,000 คน และถูกนำมาใช้สำหรับการแข่งขันกีฬา กลาดิเอเตอร์ (Gladiatorial) โคลีเซียมเริ่มต้นสร้างตั้งแต่ราชวงศ์ฟลาเวียน สำเร็จในการสร้างในสมัยจักรพรรดิติอุส รูปแบบการก่อสร้างได้รับอิทธิพลจากการสร้างโรงละครกลางแจ้งของกรีก ผังโคลีเซียมหรือโคลอสเซียมเป็นรูปวงรี ยาว 186 เมตร (620 ฟุต) กว้าง 159.60 เมตร (523 ฟุต) สูง 48 เมตร (160 ฟุต)

มีอัญมณีส้อมรอบสนาม (ภาพ 3.26) มีการแบ่งพื้นที่การนั่งเป็นลำดับและสัดส่วน มีที่นั่งของจักรพรรดิ สมาชิกวุฒิสภา นักบวช ข้าราชการ ประชาชนทั่วไป มีทางเข้าออกทั้งหมด 80 ช่อง ภายในสนามกว้าง 54 เมตร (180 ฟุต) ยาว 86.10 เมตร (287 ฟุต) มีที่สำหรับใส่สัตว์ดุร้าย เพื่อนำมาต่อสู้กับคน ซึ่งเป็นกีฬาที่ชาวโรมันชื่นชอบตามแบบของชาวอิทรัสคัน

ภาพ 3.26 ลักษณะโครงสร้างโค้งของโรมัน

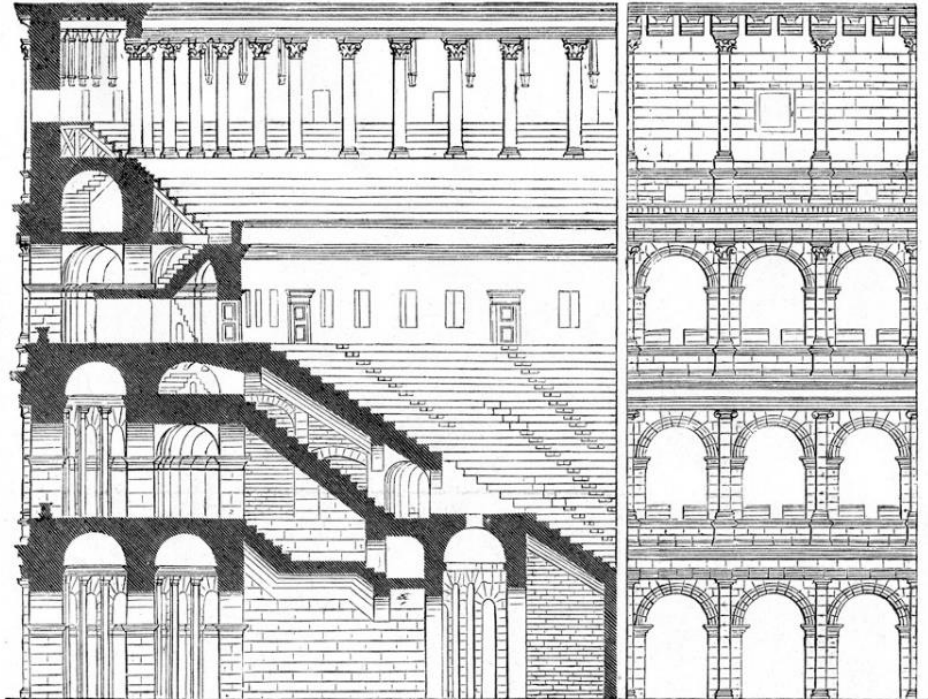
ที่มา : ถ่ายโดยผู้เขียน เมื่อวันที่ 13 ธค. 2558

การก่อสร้างโคลีเซียม (Colosseum) เป็นการก่อสร้างที่มีระบบการจัดการโครงสร้างที่มีความชำนาญและมีวิธีการที่ฉลาดและเข้าใจถึงลักษณะของวัสดุที่นำมาใช้ในการก่อสร้าง ผู้ออกแบบก่อสร้างมีการใช้หินที่ใช้ทำโครงสร้างที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะของประเภทและการรับน้ำหนัก และนำมาใช้ซ้อนชั้นในการสร้างอาคารทำให้หินนั้นรับน้ำหนักได้อย่างสมดุล เช่น

1. พื้นชั้นล่างสุดที่ทำหน้าที่เป็นโครงสร้างหลักรับน้ำหนักทั้งหมดของอาคาร ชาวโรมันเลือกใช้หินลาวา (Lava) ที่มีความแข็งของหิน
2. การเลือกหินหรือทูปา (Tufa) ซึ่งเป็นหินทรายชนิดหนึ่งมาทำเป็นตัวผนังหรือกำแพงรับน้ำหนัก
3. หินพัมมิช (Pumice) เป็นหินเนื้อพรุน มาใช้ทำเป็นโวลท์ (Vault) เพื่อโครงสร้างอาคารมีน้ำหนักเบาขึ้น

4. หินปูน (Travertine block) มาวางซ้อนทับกัน และยึดด้วยโลหะ ใช้เป็นส่วนบุผิว
นอกอาคาร
5. หินอ่อนใช้ทำเสา และที่นั่ง และส่วนตกแต่งงานสถาปัตยกรรม

๗

7. Colosseum. Section and elevation. Begun under Vespasian, finished under Titus 80 A. C.

ภาพ 3.27 A cross-section of the Colosseum or Flavian Amphitheatre in Rome

หมายเหตุ : From Colosseum Cross-Section, by S. R. Koehler, 2012, Worldhistory.

(<https://www.worldhistory.org/uploads/images/951.jpg?v=1629040501>)

ในการออกแบบโคโลซีเซียม มีการวางแผนในการออกแบบเป็นอย่างดี มีการคำนวณหาหน้าหนักของโครงสร้างอย่างแม่นยำ รวมไปถึงวิธีการและความยิ่งใหญ่ของการก่อสร้างโคโลซีเซียม มีความสูงของอาคาร 157'6" หรือประมาณ 52.5 เมตร แบ่งระดับชั้นออกเป็นสี่ด้วยกัน โดยในแต่ละชั้นจัดเตรียมไว้สำหรับบุคคลที่กำหนดไว้ ภายนอกอาคารโคโลซีเซียม มีการใช้เสาแบบต่างๆ ของศิลปะชาวกรีกเข้ามาประกอบอาคารโดยชั้นที่หนึ่งมีการใช้เสาแบบดอริก (doric) และมีการใช้เสาแบบไอโอนิก (ionic) มาซ้อนในชั้นที่สองและชั้นที่สามนำเอาเสาแบบคอร์ินเทียน (Corinthian order) และชั้น

ที่สี่เป็นชั้นบนสุดเอาเสาโครีนเทียน (Corinthian) (ภาพ 3.27) ปะกบติดกำแพงล้อมโดยรอบ และเหนือขึ้นไปมีที่จัดเตรียมไว้ใส่เสาไม้ (Masts) เพื่อเป็นที่สำหรับยึดโครงหลังคาแบบเบาๆ

อาคารโคลิเซียมเป็นอาคารที่ชาวโรมันสามารถที่จะสร้างหลักการวิศวกรรมโครงสร้างได้เป็นอย่างดี โดยมีการศึกษารูปแบบการสร้าง Theatre ของกรีกที่มีการสร้างขึ้นแต่เป็นลักษณะที่ขุดเข้าไปในภูเขาไม่ได้สร้างอาคารที่สูงขึ้น ชาวโรมันสามารถที่จะออกแบบอาคารขนาดใหญ่และนำความรู้เรื่องระบบโครงสร้างที่สลับซับซ้อนมาใช้ได้อย่างลงตัว อาคารบริเวณภายในมีการใช้ระบบซุ้มโค้ง (Arches) เป็นระบบหลักที่ใช้มากในอาคารโคลิเซียม โดยการใช้ระบบโค้งสลับกันในแต่ละด้านไปเพื่อรองรับโครงสร้างเพื่อเป็นการกระจายแรงและน้ำหนักของโครงสร้างอาคารทั้งในพื้นที่โครงสร้างภายในและในบริเวณใต้ที่นั่ง (อัฒจันทร์) (ภาพ 3.28) ความยิ่งใหญ่ของ โคลิเซียม คือความสามารถในการก่อสร้างอาคารขนาดใหญ่ แสดงออกถึงสติปัญญาของชาวโรมันที่มีความรู้ความสามารถในการก่อสร้าง ที่มีความก้าวหน้ามากกว่าจากกรีก ที่สร้างงานสถาปัตยกรรมแบบเรียบง่ายขนาดเล็ก โรมันทำงานที่ยิ่งใหญ่กว่า และมีความซับซ้อนของรูปแบบและโครงสร้าง จนมีคำพังเพยว่า *“ในขณะที่โคลิเซียมยังยืนอยู่ โรมการต้องยังยืนอยู่ เมื่อโคลิเซียมล้มสลาย กรุงโรมก็ล้มสลายตาม”* ซึ่งเสมือนว่าโคลิเซียมนั้นจะไม่มีวันล้มสลายไป

ภาพ 3.28 Construction of the Colosseum in Rome was begun in 72 CE

หมายเหตุ : From The Colosseum or Flavian Amphitheatre, by Dennis Jarvis, 2012, Worldhistory. (<https://www.worldhistory.org/uploads/images/950.jpg?v=1692404463>) C

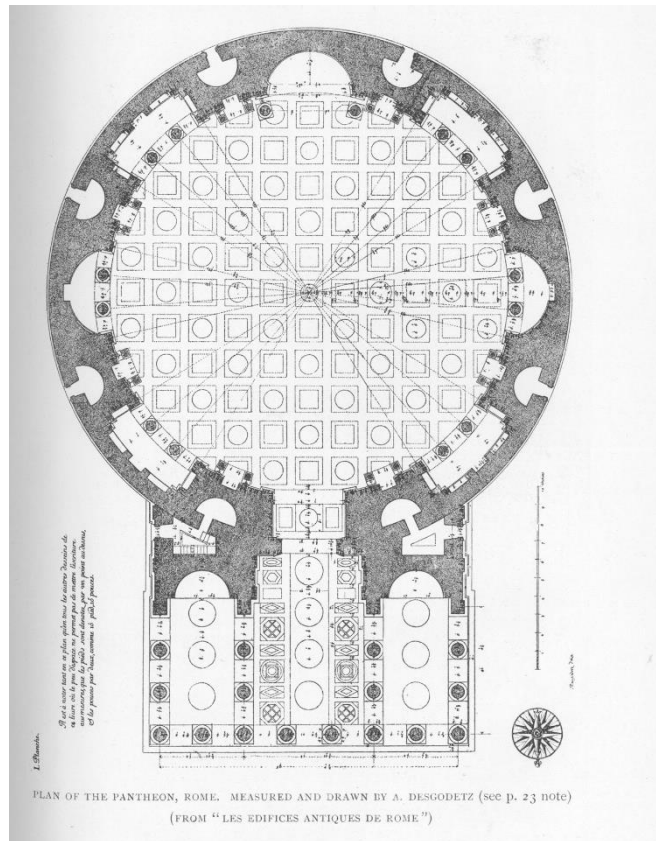
3.2.4.2 วิหารแพนธีออน (The Pantheon, Rome 177-139 A.D).(ภาพ 3.39) เริ่มสร้างในสมัยจักรพรรดิมาร์คัส วิบซานิอุส อะกริปปา ต่อมาได้มีการปรับปรุงแก้ไขใหม่สมัยจักรพรรดิฮาเดียน และได้มีการซ่อมแซมอาคารครั้งใหญ่อีกที่สมัยจักรพรรดิเซพติมิอุส เซเวรุส โดยมีวัตถุประสงค์ในการสร้างเพื่อเป็นที่ประทับของเทพเจ้า 7 องค์ ระบบการก่อสร้างได้รับอิทธิพลจากวิหารพาร์เทนอนจากกรีก แต่โรมันได้ใส่พัฒนาการของการก่อสร้างเข้าไปคือการทำอาคารรูปทรง โดม (DOME) ตัวอาคารรูปทรงกระบอก มีความสูงโคม 42 เมตร (140 ฟุต) ตรงกลางเจาะรูเพื่อนำแสงสว่างเข้าภายในอาคารเรียกว่า โอкулลัส (Oculus) แปลว่า ดวงตา โดยมีเส้นผ่าศูนย์กลาง 90 เมตร (30 ฟุต) (ภาพ 3.29) วิหารแพนธีออน (The Pantheon, Rome) เป็นอาคารในกรุงโรมประเทศอิตาลี ในช่วงรัชสมัยของพระเจ้าออกัส (27 B.C. - 14 A.D.) สร้างขึ้นใน 2 ช่วงช่วงแรกสร้างโดย อะกริปปา บุตรเขย เป็นวิหารรูปสี่เหลี่ยม 48x21.6 เมตร ด้านหน้าวิหารเดิมเป็นที่โล่งกว้าง (large open space) เดิมแรกมีการสร้างวิหารหันหน้าเข้าหาพื้นที่ว่าง มีขนาดกว้าง 143 ฟุต 6 นิ้ว หรือประมาณ 48 เมตร ลึก 65 ฟุต หรือประมาณ 21.6 เมตร แบ่งพื้นที่เป็น 3 คูหาแบบอีทรัสคัน (Etruscan) ช่วงที่ 2 วิหารทรงกลม (Rotunda) สร้างโดยจักรพรรดิฮาเดเรียน บนพื้นที่ว่างด้านหน้าของวิหารรูปสี่เหลี่ยมเดิม โดยมีการสร้างอาคารรูปวงกลม บนฐานเดิมที่ทำหน้าที่รับน้ำหนักอาคาร และเชื่อมต่อกับมุขวิหารเดิม จึงทำให้การหันหน้าของตัววิหารนั้นเปลี่ยนไป ภายในวิหารสามารถจุคนได้ถึง 3,000 คน โดยภายในมีการตกแต่งสวยงามโดยนำระบบโครงสร้างแบบที่เรียกว่า “บาร์เรล โวลท์” (Barrel Vault)

ภาพ 3.29 The Pantheon

หมายเหตุ : From Rome's Pantheon, by Mark Cartwright, 2018, Worldhistory.

(<https://www.worldhistory.org/image/8297/romes-pantheon/>)

ภาพ 3.30 A diagram showing the floor plan of the Pantheon of Rome

หมายเหตุ : From Floor Plan of the Pantheon, Rome, by R. Blomfield, 2013, Worldhistory.

(<https://www.worldhistory.org/uploads/images/1274.jpg?v=1599303605>)

ผังวิหารแพนธีออน (The Pantheon) เป็นลักษณะการผสมกันระหว่างสี่เหลี่ยมและวงกลม (ภาพ 3.30) มุขด้านหน้ามีเสา 8 ต้น เป็นอาคารแบบ Octastyle .ในแบบอาคารกรีก เสาวิหารแบบ โครินเทียน (Corinthian) แบบไม่เสาร่องรอบเสา ตัวเสาสูงรวม 46 ฟุต 5 นิ้ว หรือประมาณ 15.3 เมตร และมีเส้นผ่าศูนย์กลางที่ฐาน 4 ฟุต 11.5 นิ้วหรือประมาณ 1.6 เมตร และเส้นผ่าศูนย์กลางปลายเสา 4 ฟุต 3.5 นิ้ว หรือประมาณ 1.4 เมตร เมื่อมีการปรับปรุงใหม่แล้ว วิหารแพนธีออน (The Pantheon) จึงมีขนาดที่เปลี่ยนไป คือ กว้าง 110 ฟุตx60 ฟุต (37x20 เมตร) เสากลุ่มนี้จะขึ้นไปรับหน้าจั่วหลังคาสามเหลี่ยม (Entablature) ซึ่งบริเวณจั่วจะมีการประดับตกแต่งรูปหล่อสัมฤทธิ์ ด้านหลังมุขระเบียงนี้มี นิช (Niches) เพื่อตั้งรับรูปสลักของจักรพรรดิอัลกุสตุส (Augustus) และ อากrippa (Agrippa) บริเวณประตูทางเข้าทำด้วยสัมฤทธิ์ ตัวอาคารที่เป็นรูปวงกลมทรงกระบอกมี

โคมหลังคาเรียกว่า “โลทุนดรา” (Rotunda) มีเส้นผ่าศูนย์กลางภายใน 142 ฟุต 6 นิ้วหรือประมาณ 47 เมตร มีฐานรับกำแพงคอนกรีตซึ่งจะก่อสร้างด้วยอิฐและฉาบด้วยคอนกรีต ภายในวิหารมีการกรุด้วยหินอ่อน และหินแกร่งสีม่วง (porphyry) มีการเจาะรูคว้านเข้าไปภายในผนัง จำนวน 8 ช่องรวมกับช่องประตูด้วย ซึ่งน่าจะใช้สำหรับตั้งรูปเคารพต่างๆ พื้นวิหารกรุด้วยหินแกรนิต หินอ่อน และ (porphyry หินแกร่งสีม่วง)

ภาพ 3.31 Pantheon dome

หมายเหตุ : From The Pantheon (Rome), by PAUL A. RANOGAJEC, 2013, Smarthistory.

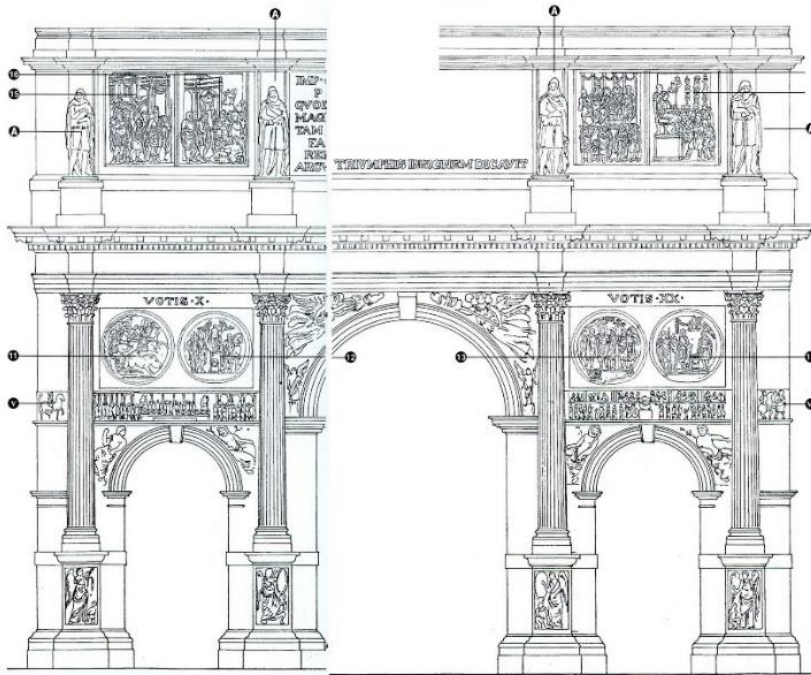
(<https://smarthistory.org/the-pantheon/>) CC BY-NC-ND

ตัวโลทุนดรา (Rotunda) เป็นรูปลักษณะทรงกระบอก มีความสูงแบ่งเป็น 3 ชั้น โดยมีเพดานเป็นรูปโดม (Dome) ครึ่งวงกลม ภายในผนังของโดมหลังคาทำเป็นชั้นลดระดับหรือเรียกว่าคอฟเฟอร์ (Coffer) (ภาพ 3.31) แบ่งเป็น 5 ชั้นขนาดตอนล่างจะใหญ่และเล็กลงตามลำดับ ซึ่งตัวคอฟเฟอร์ทำหน้าที่เป็นโครงสร้างหลังคา จะทำให้ตัวหลังคามีน้ำหนักเบาลง ลดน้ำหนักของโครงสร้างอาคารทั้งหมดได้ การทำระบบหลังคาแบบคอฟเฟอร์นับเป็นความฉลาดของงานก่อสร้างแบบโรมันที่พยายามสร้างความแข็งแรงและลดน้ำหนักหลังคาให้เบาลง ตัวชั้นของชุดคอฟเฟอร์แต่ละอันมีส้นการลดชั้นและตัวสันของการลดชั้นนี้เองทำให้โครงสร้างหลังคานั้นแข็งแรง และมีความเบาและบางลงได้ แต่ความแข็งแรงยังคงอยู่ บริเวณตรงกลางของโคมจะมีการเปิดช่องเป็นวงกลม มี

เส้นผ่าศูนย์กลาง 30 ฟุต หรือประมาณ 9 เมตรเพื่อนำแสงเข้ามาภายใน บริเวณวงกลมมีการหุ้มด้วย สัมฤทธิ์ (Cornice) ช่องวงกลมนี้เป็นการใช้เพื่อให้แสงจากภายนอกเข้าสู่อาคาร และยังเป็นช่องทาง การระบายอากาศอีกด้วย

วิหารแพนเทออนเป็นวิหารที่ถือได้ว่าเป็นวิทยาการทางงานก่อสร้างของโลกและของชาวโรมัน ที่สามารถสร้างอาคารที่เป็นอาคารทรงโดมกลมขนาดใหญ่ได้ ถึงแม้จะไม่ได้สร้างเสร็จแต่เริ่มแรกและมีการต่อเติมและคิดค้นระบบการก่อสร้างขึ้นมาภายหลังแต่ก็เป็นวิทยาการความรู้เดียวกันที่ต่อยอดความคิดมา วิหารเป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญของงานสถาปัตยกรรมโรมัน เพราะมีวิทยาการงานก่อสร้าง งานศิลปะ ประติมากรรม รวมไปถึง ความยิ่งใหญ่ของอาคาร วิหารแพนเทออนแสดงให้เห็นถึงความลงตัวของรูปแบบ ความเฉพาะตัวของงาน รวมไปถึงเป็นต้นแบบให้กับงานอาคารทรงโดมในยุคต่อมา

3.2.4.3 ประตูชัยคอนสแตนติน (Arch of Constantine 306-337 A.D.) (ภาพ 3.32) การสร้างสถาปัตยกรรมประเภทอนุสาวรีย์มีแหล่งกำเนิดจากชาวโรมัน สร้างเพื่อเป็นสัญลักษณ์ของชัยชนะจากสงคราม การสร้างประตูชัยนิยมสร้างคร่อมบริเวณถนนเป็นรูปทรงแท่งสี่เหลี่ยมมีทางลอดช่องตรงกลางเป็นทรงโค้ง โดยบริเวณรอบตัวประตูจะมีการประดับตกแต่งด้วยรูปปั้นต่างๆที่แสดงถึงเรื่องราวที่เกี่ยวกับชัยชนะของการรบ ประตูชัยไม่ได้มีประโยชน์ใช้สอยอื่นๆ นอกจากเป็นแค่อนุสาวรีย์เท่านั้น ประตูชัยที่สร้างขึ้นในโรมมีหลายประตูเช่น ประตูชัยติตุสในกรุงโรม (Arch of Titus) ประตูชัยของทราจันที่เบเนเวนโต (Trajan Benevento) ซึ่งห่างไปจากกรุงโรมไปทางใต้ และประตูชัยที่สำคัญอีกประตูหนึ่งก็คือ ประตูชัยคอนสแตนติน สร้างโดยจักรพรรดิคอนสแตนตินมหาราช สร้างประตูชัยในกรุงโรม ประตูชัยคอนสแตนติน ถือว่าเป็นมรดกสำคัญของประเทศอิตาลีอีกหนึ่งแห่ง ตั้งอยู่ระหว่าง โคลอสเซียม และพลาตินฮิลล์ ประตูชัยคอนสแตนติน (Arch of Constantine) นั้นสร้างขึ้น ค.ศ.312 เพื่อฉลองชัยชนะของจักรพรรดิคอนสแตนตินที่ 1 ที่มีชัยชนะเหนือจักรพรรดิแมกเซนติอุส (Maxentius) ในสงครามยุทธการสะพานมิลเวียน (Battle of Milvian Bridge) ซึ่งประตูนี้ถือได้ว่าเป็นต้นแบบของประตูชัยอื่นๆ เช่น ประตูชัยฝรั่งเศส เป็นต้น เดิมประตูสร้างด้วยก้อนหินปูนโดยไม่ใช้ปูน (Mortar) ตัวประตูเป็นซุ้มสามซุ้ม ซุ้มกลางเป็นซุ้มใหญ่กระหนาบด้วยซุ้มที่เล็กกว่าสองข้าง ขนาดของประตูยาว 19.57 เมตร กว้าง 8.40 เมตรและสูง 19.21 เมตร (ภาพ 3.30) ด้านนอกของแต่ละด้านเป็นเสาโครินเธียนสี่เสา ประตูเป็นประตูชัยที่เก่าแก่ที่สุดที่ต่อมานำไปใช้เป็นแบบในการก่อสร้างประตูชัย “เซ็พติมิโอัส เซเวอรัส” (Settimio Severo) ในกรุงโรมและประตูชัยคอนสแตนติน

ภาพ 3.32 Arch of Constantine

หมายเหตุ : From Floor Plan of the Pantheon, Rome, by R. Blomfield, 2013, Worldhistory.

(<https://www.worldhistory.org/uploads/images/1274.jpg?v=1599303605>)

ภาพ 3.33 รูปด้านประตูชัยคอนสแตนติน

หมายเหตุ: ถ่ายโดยผู้เขียน เมื่อวันที่ 13 ธค. 2558

ภาพ 3.34 The Roman Forum is located at the center of the ancient city of Rome.

หมายเหตุ : From Roman Forum, by worldhistory, n.d,

(<https://www.worldhistory.org/uploads/images/1274.jpg?v=1599303605>)

สถาปัตยกรรม โรมันได้รับอิทธิพลจากอิทรัสคันเป็นหลัก ส่วนรูปแบบเลียนแบบจากกรีก สามเหลี่ยมหน้าจั่ววิหาร ผัง อาคารสี่เหลี่ยมผืนผ้า และหัวเสา ไอโอนิกและคอรีนเทียนส่วนอิทธิพล อิทรัสคัน ได้การยกพื้นวิหารสูง ช่องโค้ง (Vault) การสร้างอาคารที่มีขนาดใหญ่ ชาวโรมันมักจะ สร้างสิ่งต่างๆ เพื่อความสะดวกสบายของสาธารณชน เช่น ลานประชาคม จัตุรัสต่างๆ ตลาด สถาน บันเทิง ลำรางส่งน้ำเพื่อส่งเข้าไปใช้ในกรุงโรม

3.2.4.4 โฟรัมหรือ โฟรัม (Forum) (ภาพ 3.34) เป็นย่านชุมนุมชน สถานที่ราชการ ตลาด คล้ายกันกับ อโกลา (agora) ของกรีก โฟรัมจะมีอยู่ในทุกๆ เมือง ขึ้นอยู่กับขนาดและจำนวนพลเมือง หากเมืองมีขนาดเล็กโฟรัมก็จะมีแห่งเดียวแต่หากเป็นเมืองใหญ่ก็อาจมีหลายโฟรัม โฟรัมจะมีลักษณะ เป็นลานกว้างแต่บางแห่งอาจจะมีหลังคา บริเวณรอบๆ จะรายล้อมด้วย อาคาร สถานที่ราชการ วิหาร หอสมุด ที่มีชื่อเสียงในสมัยจักรวรรดินี้คือโฟรัมของทราจัน (Forum of Trajan) ซึ่งอาคารที่อยู่รายรอบมีถึง 6 ชั้น เป็นที่จำหน่ายผักผลไม้ เป็นที่เก็บไวน์และน้ำมัน เป็นร้านค้า เป็นที่เก็บอาหาร และทรัพย์สินและเป็นถังเก็บน้ำจากท่อส่งน้ำด้วยการแสดงออกที่ฟุ่มเฟือยที่สุดในสถาปัตยกรรมของ รัฐโรมันคือ “*โฟรัมโรมัน*” (Forum Romanum) ศูนย์กลางทางการเมืองของโรม ที่ปรากฏอยู่ทุกวันนี้คือการสร้างขึ้นมาใหม่จากจินตนาการ ราวคริสต์ศตวรรษแรกประชากรอยู่รอบๆ บริเวณนี้ราวหนึ่งล้านคน ทั้งหมดอาศัยอยู่ในอพาร์ทเมนต์ที่สร้างอยู่รอบๆ บริเวณโฟรัม (Forum) ได้มีการระบุ

ว่า ในเวลานั้นมี 1,797 คริวเรือนในเมืองอีทรัสคัน (Etruscans) มีการพัฒนาที่ตั้งของตลาด แต่ในแผนพัฒนาของจูเลียส ซีซาร์ (Julius Caesar) และการสนับสนุนของอัลกัสตุส (Augustus) นั้น โฟรัมกลายเป็นสัญลักษณ์ของอำนาจโรมันและความสูงส่งใหญ่โต ปลอดภัยทางเท้าด้วยหินอ่อน ครอบคลุมไปถึงระเบียงและพื้นที่ของสาธารณะชน เช่น วัด ศาลยุติธรรมและอาคารของรัฐ เช่นลานกีฬา ที่เก็บเอกสารต่างที่สำคัญหรือบ้านของวุฒิสมาชิก

โฟรัมกรุงโรมเป็น Forum ที่เก่าแก่ที่สุดของชาวโรมัน และมีความสำคัญเพราะเป็นศูนย์กลางการเมืองการค้าในกรุงโรม ซึ่งโดยตั้งอยู่บนเนินเขา 2 ลูก ซึ่งประกอบไปด้วยอาคารสาธารณะมากมาย เช่น โรงละคร (Theatre), โรงละครกลางแจ้ง (Amphitheatre), อาคารทางราชการ (Basilicas), อนุสาวรีย์ (Victory statues), วิหารหรือวัด (Temples) และอื่นๆ อีกมาก ซึ่งเป็นศูนย์กลางการเมืองการปกครอง การค้า และเศรษฐกิจ มีผู้คนอาศัยอยู่มากมาย จึงถือว่า The Forum Roman นั้นมีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์ของโรมันเป็นอย่างยิ่ง

ศิลปะ โรมันย่อมมีเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ ความเชื่อและการนับถือสิ่งต่างๆ ก็เปลี่ยนไป เมื่อศาสนาคริสต์ได้ถือกำเนิดขึ้นในดินแดนตะวันออกกลาง เป็นสมัยเดียวกับ *จักรพรรดิออกุสตุส* ในสมัยกลาง พระเยซูเผยแผ่ศาสนา สอนให้รักมนุษยและเมตตาต่อมนุษย์และสัตว์ต่างๆ ซึ่งขัดแย้งกับความเชื่อแบบพหุเทวนิยมของชาวโรมัน และไม่เห็นด้วยกับความโหดเหี้ยมของชาวโรมัน ดังนั้นพระเยซูจึงถูกกล่าวหาว่าเป็นคนสร้างความวุ่นวายและสอนสิ่งในสิ่งที่ผิดไปจากความเชื่อของชาวโรมันจึงถูกลงโทษโดยการตรึงไม้กางเขนและเสียชีวิต ศาสนาคริสต์เริ่มเผยแผ่ในจักรวรรดิโรมัน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความเชื่อและงานศิลปะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อ *จักรพรรดิคอนสแตนตินมหาราช* ทรงประกาศอิสรภาพแก่พวกคริสเตียน รวมทั้งทรงนับถือศาสนาคริสต์ด้วย การสร้างศิลปะจึงมีความเกี่ยวเนื่องกับคริสต์ศาสนาเป็นจำนวนมากจึงนับเป็นอารยธรรมที่คาบเกี่ยวกับความเชื่อและศาสนา และถือเป็นก้าวแรกของศิลปะสมัยคริสต์ศิลป์ตอนต้น

สรุปแนวทางและรูปแบบงานสถาปัตยกรรมของโรมันได้สามารถแบ่งได้ 4 อย่างได้แก่

1. ส่วนมากมีเน้นวัตถุประสงค์ด้านการใช้งานแก่สาธารณะเป็นประการสำคัญ สถานที่ทางศาสนาเช่นมหาวิหารก็มีบ้างแต่ส่วนใหญ่เป็นสิ่งก่อสร้างเพื่อสาธารณะหรือจักรวรรดิมากกว่า
2. เน้นในเรื่องความสูงส่งความมีอำนาจน่าเกรงขาม สถาปัตยกรรมโรมันเน้นความสูงและใหญ่โต อาจเนื่องมาจากต้องการแสดงอำนาจที่ยิ่งใหญ่ของจักรพรรดิ เช่น ตึก 6 ชั้นในโฟรัมทราจัน สถานที่อาบน้ำสาธารณะ ประตูดุ้ย
3. การออกแบบภายในนิยมทำอย่างหรูหรา ชาวโรมันให้ความสำคัญกับเนื้อที่ภายในอาคารมาก โดยเฉพาะเรื่องความใหญ่โตและการประดับตกแต่ง

4. ระบบอาร์ช (Arch) และโวลส์ (Vault) เป็นเอกลักษณ์สำคัญของโรมันในการก่อสร้าง ช่วยให้อาคารดูไม่ทึบตัน ประหยัด สวยงาม ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ได้มากที่สุดที่ เพราะระบบนี้ใช้เสาน้อยกว่าระบบคานวางพาดเสาดั้งอาคารกรีก และยังสามารถสร้างซ้อนหลายๆ ชั้นดังเช่น สะพานส่งน้ำ หรือโคลอสเซียมได้ เมื่อนำโวลส์หลายๆ อันมาใช้ร่วมกันสามารถทำเป็นตัดสลับการของโวลส์ (Cross Vault หรือ Groined Vault และ Cross Barrel Vault) ช่วยให้ทำหลังคาเป็นโดมได้ ซึ่งทำให้พื้นที่ภายในกว้างขวาง การคิดค้นซีเมนต์-คอนกรีตได้ก็มีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จด้านสถาปัตยกรรม

การอาคารของชาวโรมันนั้น จะสร้างอาคารที่มีขนาดใหญ่ เพื่อแสดงให้เห็นถึงอำนาจและความยิ่งใหญ่ของชาวโรมัน และด้วยเทคโนโลยีต่างๆ ที่ชาวโรมันได้มาจากการยึดครองพื้นที่ต่างๆ ก็เป็นเหตุผลที่ทำให้ความสามารถและวิทยาการของชาวโรมันนั้นมีความเจริญรุดหน้าอย่างมาก การรับเอาความรู้และวิทยาการต่างๆ ของพื้นที่อื่น รวมไปถึงการกวาดต้อนแรงงาน ช่างฝีมือ หรือคนที่มีความรู้ความสามารถมาเป็นของตัวเองและสร้างสถาปัตยกรรมต่อยอดความคิด จึงพบเห็นถึงความสำเร็จของสถาปัตยกรรมโรมันที่สร้างไว้ ด้วยคติความเชื่อของชาวโรมันที่จะสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อรองรับการใช้ชีวิตของพลเมืองชาวโรมัน สถาปัตยกรรมจึงต้องตอบสนองการใช้งานอย่างเต็มที่ การสร้างสิ่งปลูกสร้างจึงพบความหลากหลายรูปแบบแตกต่างกันไป

โรมัน กรุงโรม จุดเริ่มต้นจากที่ไม่มีอารยธรรมเป็นของตัวเองแน่นอน ขาดแบบอย่างทางศิลปะเป็นของตนเอง จนค่อยๆ เจริญรุ่งเรืองถึงจุดสูงสุด และมีศิลปกรรมที่เด่นชัดของตัวเอง การพัฒนาต่อยอดความคิดและศิลปะวิทยาการต่างๆ จากหลายๆ ที่ โดยเฉพาะศิลปะวิทยาการจากกรีก ที่ได้สร้างไว้ ชาวโรมันได้นำมาต่อยอดงานวิทยาการต่างๆ และนำมาปรับใช้ ดัดแปลง พัฒนาให้มีรูปแบบที่ดีขึ้นจนมีความยิ่งใหญ่และสวยงามมีเอกลักษณ์เป็นของตัวเอง และสามารถสร้างความยิ่งใหญ่ในทุกๆ ด้าน จนอาณาจักรโรมันเป็นศูนย์กลางที่ยิ่งใหญ่และสำคัญในแถบทวีปยุโรป กษัตริย์ของชาวโรมันได้แผ่กระจายอำนาจการเมืองและการปกครองขยายเขตไปทั่วทวีปยุโรปและทวีปอื่นๆ ความยิ่งใหญ่ของโรมันจึงเสมือนว่าโรมันเป็นศูนย์กลางการปกครอง อำนาจ เศรษฐกิจของโลกสมัยนั้นก็ว่าได้ ดังมีประโยคที่กล่าวว่า “ถนนทุกสายมุ่งไปสู่กรุงโรม” และจักรวรรดิโรมันจากสูงสุดก็ถึงจุดเสื่อมอำนาจและความเจริญรุ่งเรืองซึ่งก็ไม่ต่างจากอารยธรรมอื่นๆ แต่ความเจริญทางอารยธรรมศิลปะของชาวโรมัน มิได้สูญหายหรือล่มสลายไปหมด เพราะได้เคลื่อนย้ายอารยธรรมไปฝังราก ณ กรุงคอนสแตนติโนเปิล ซึ่งเปรียบเสมือนจักรวรรดิโรมันแห่งใหม่

บทสรุป

กรีก นับว่าเป็นชนชาติแรกๆ ของโลกที่มีมรดกทางวัฒนธรรมและศิลปกรรมที่สมบูรณ์แบบของชาติตะวันตก เป็นรากฐานที่สำคัญต่อชาวตะวันตกที่เจริญเติบโตมาทุกวันนี้ กรีกเป็นชาติที่มีศิลปะ วัฒนธรรม วรรณกรรม และการปกครองที่คนรุ่นหลังได้ศึกษาและนำไปใช้ต่อมา การสร้างปรัชญาความเชื่อ ที่ทำให้เกิดแนวความคิดแบบใหม่ โดยเฉพาะนักปรัชญาที่ชื่อ โซเครตีส เพลโต อาริสโตเติล ล้วนแล้วแต่เป็นบิดาของนักปรัชญาในปัจจุบัน งานสถาปัตยกรรมของกรีกเป็นรูปแบบที่มีพัฒนาการของความรู้และเทคโนโลยี ศิลปะการตกแต่งที่มีความสมบูรณ์สวยงามและลงตัวในรูปแบบสัดส่วน มีรูปแบบที่ตายตัว ในช่วงแรกจะกล่าวถึงงานศิลปกรรมของกรีก มีรูปแบบการพัฒนาตามลำดับการกลุ่มต่างๆ ทั้งกลุ่มในเขตหมู่เกาะและกลุ่มเขตแผ่นดินใหญ่ ซึ่งมีความเชื่อมโยงกันของอารยธรรม มีการติดต่อและแลกเปลี่ยนความรู้ งานศิลปกรรม รวมไปถึงรูปแบบความเชื่อต่างๆ ในเรื่องของเทพเจ้า งานสถาปัตยกรรมกรีกมีการพัฒนารูปแบบ วิธีการก่อสร้าง รวมไปถึงวิธีการก่อสร้างที่มีการกำหนดรูปแบบที่เป็นลักษณะไปในแนวทางเดียวกันเพื่อเป็นการสร้างรูปแบบงานสถาปัตยกรรมกรีกให้มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว การสร้างรูปแบบและสัดส่วนที่เป็นมาตรฐาน ส่วนฐานส่วนตัวอาคาร และส่วนหลังคาต่างมีมาตรฐานและรูปแบบที่ชัดเจนถึงความเป็นงานสถาปัตยกรรมกรีก การสร้างสรรค์งานศิลปะกรรมตกแต่งอาคารของกรีกเป็นอีกส่วนหนึ่งที่สร้างขึ้นและส่งผลให้งานสถาปัตยกรรมกรีกนั้นมีความสวยงามและเกิดความประทับใจต่อผู้พบเห็นและถูกนำไปเป็นต้นแบบให้กับผู้ที่สร้างงานศิลปกรรมระดับงานสถาปัตยกรรมนั้นได้นำวิธีการนี้ไปใช้

ในช่วงกลางกล่าวถึงชาวกรีกสามารถที่จะออกแบบเสาประดับอาคารเป็น 3 ชนิดได้แก่ เสาดอริก เสาไอโอนิก และเสาคอรินเทียน นับเป็นเสาที่มีความสวยงามลงตัวนับเป็นความสวยงามและได้รับการยอมรับมาตลอดในสมัยต่อมา ในช่วงสุดท้ายจะกล่าวถึงการสร้างวิหารพาร์เทนอนขึ้นบนภูเขากลางเมืองเอเธนส์ของกรีก เพื่อจุดประสงค์เพื่อใช้สำหรับวิหารของเทพเจ้าอะทีน่า ซึ่งเป็นงานสถาปัตยกรรมที่มีลักษณะเด่นสวยงามมีการเสาดอริก 8 ต้นมาประดับบนผนังอาคารที่เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า และมีการสร้างเทวียะที่หน้าอยู่กลางวิหารยื่นสูงเกือบเต็มพื้นที่ และบนภูเขานี้มีวิหารอีริชเทียอนอีกหลังหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นที่สำหรับเทพเจ้าหลั่งองค์ แต่ที่สำคัญของวิหารหลังนี้ในทางสวยงามด้านสถาปัตยกรรมก็คือ การสร้างเสาประดับอาคารเกาะสลักรูปเทวี เรียกว่า “คารีอาทิด” (Caryatids) ซึ่งเป็นผลงานการแกะสลักของชาวกรีกที่แสดงให้เห็นถึงฝีมือในด้านการศิลปะที่สุดยอดของฝีมือช่างเพราะสามารถที่จะแกะสลักที่แสดงถึงความสวยงามการพลิ้วไหวของเครื่องแต่งการและรูปร่างเทวีที่มีความสมส่วนลงตัวอย่างหาที่ติไม่ได้

ศิลปกรรมโรมันนับว่าเป็นยุคที่มีความยิ่งใหญ่ นามหัตถกรรมมากในทุกๆ ด้านของวิทยาการต่างๆ ทั้งในเรื่องการเมืองการปกครองที่โรมันนั้นสามารถที่จะแผ่กระจายการปกครองไปได้กว้างไกล แต่ความยิ่งใหญ่ของชาวโรมันนั้น ยังมีกลุ่มวัฒนธรรมอันหนึ่งที่นับว่าเป็นรากฐานที่สำคัญของโรมัน นั่นคือ “อารยธรรมอีทรัสคัน” (Etruscan alphabet) ซึ่งเป็นกลุ่มอารยธรรมที่มีมาก่อนชาวโรมัน มีรูปแบบการปกครอง ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม รวมไปถึงเรื่องอื่นๆ ที่เป็นตัวอย่างที่สำคัญที่ถ่ายทอดให้กับชาวโรมันในเวลาต่อมา โรมันได้เรียนรู้ในวิทยาการต่างๆ จากชาวอีทรัสคัน การดำรงชีวิต การปกครอง การสู้รบ รวมไปถึงงานศิลปกรรมต่างๆ ศิลปกรรมของโรมันก่อร่างสร้างตัวเองจากพื้นฐานที่ชาวอีทรัสคันทิ้งไว้ให้รวมไปถึงรูปแบบจากชาวกรีก ทำให้ชาวโรมันได้สานต่อถึงวิทยาการต่างๆ

เนื้อหาช่วงแรกกล่าวถึงอารยธรรมอีทรัสคันเป็นกลุ่มชาติแรกที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาก่อน การสร้างงานศิลปกรรมสถาปัตยกรรมต่างๆ มีรูปแบบความเชื่อคล้ายอียิปต์ การสร้างสุสาน หรือความเชื่อเรื่องการฝังศพ การสร้างงานสถาปัตยกรรมมีการนำรูปแบบอาคารแบบสี่เหลี่ยมผืนผ้า ภายในอาคารจัดการใช้งานคล้ายแบบกรีกมีเสาเรียงอยู่บริเวณด้านหน้าอาคาร รูปทรงหลังคาสามเหลี่ยม การใช้รูปทรงโค้งมาใช้ในการก่อสร้าง และนิยมสร้างอาคารด้วยไม้ จากนั้นกล่าวถึงอารยธรรมโรมันที่เป็นกลุ่มอารยธรรมที่รับเอารูปแบบและวิธีการจากอีทรัสคันและกรีกมาเป็นแม่แบบ แต่ก็มีการพัฒนาเป็นของตนเองในภายหลัง การพัฒนาอารยธรรมและรวมไปถึงการพัฒนาสถาปัตยกรรม การสร้างอาคารจะเน้นในเรื่องการสร้างความใหญ่โต และตอบประโยชน์การใช้สอยแบบสาธารณะเป็นสำคัญ การสร้างลานชุมชนหรือเรียกว่าฟอรัม เพื่อเป็นศูนย์กลางการของเมืองทำให้เกิดรูปแบบงานสถาปัตยกรรมมากมาย การสร้างสนามกีฬาขนาดใหญ่ก็คือ โคลิเซียม ที่มีความฉลาดทางด้านงานวิศวกรรมเป็นอย่างมาก ทั้งเรื่องวัสดุที่นำมาก่อสร้างและความสามารถในการก่อสร้าง แสดงถึงความฉลาดของชาวโรมันเป็นอันมากแม้ว่าความยิ่งใหญ่ของโรมันนั้นจะมีมากแค่ไหน ความเจริญถึงจุดสูงสุดก็ต้องมีวันที่เสื่อมสลายลง เมื่อความเจริญและความมั่งคั่งมีมากเป็นเรื่องธรรมดาที่จะมีกลุ่มอารยชนต่างๆ ค่อนที่จะรุกรานและอยากจะทำครอบครอง โรมันก็ถึงกาลล่มสลายลงในที่สุด ด้วยกลุ่มอารยชนต่างๆ เข้าทำลายและยุตโรมัน

ในช่วงสุดท้ายจะกล่าวถึงสถาปัตยกรรมที่สำคัญของอารยธรรมโรมันที่มีความยิ่งใหญ่และความสวยงามของงานศิลปกรรมต่างๆ ที่สร้างไว้ให้กับกลุ่มอารยธรรมในรุ่นต่อมาได้ทำการศึกษาและพัฒนางานต่อไป ถือได้ว่าสถาปัตยกรรมโรมันนั้นเป็นจุดเริ่มต้นของการแพร่กระจายของเทคโนโลยีสถาปัตยกรรมไปในพื้นที่ต่างๆ ในทวีปยุโรป

คำถามท้ายบท

1. ลักษณะความเป็นมาของชนชาติกรีก มีลักษณะอย่างไร
2. ประวัติศาสตร์ของกรีกสามารถแบ่งสมัยออกเป็นกี่สมัยอะไรบ้าง
3. ชาวกรีกมีวิธีการอะไรที่ใช้จำแนกและแยกประเภทของงานสถาปัตยกรรมที่แตกต่างกัน
4. กรีกมีวิธีการสร้างภาพลวงตาให้กับงานสถาปัตยกรรมอย่างไรบ้างที่ทำให้อาคารสถาปัตยกรรมกรีกมีความสมดุลย์จงอธิบายโดยสังเขป
5. จงอธิบายลักษณะของ วิหารพาร์เทนอน และวิหารอีริชเทียน ว่ามีลักษณะรูปแบบอย่างไร
6. อธิบายถึงลักษณะศิลปะและสถาปัตยกรรมอัครศาสน์ว่ามีลักษณะอย่างไร
7. จงอธิบายประวัติศาสตร์ชาวโรมันว่ามีลักษณะใด
8. ชาวโรมันนำระบบเทคโนโลยีการก่อสร้างแบบใดบ้างมาใช้ในการก่อสร้างอาคาร
9. อธิบายถึงลักษณะของงานสถาปัตยกรรมโคโลซีเซียมว่ามีอะไรบ้าง
10. อธิบายถึงลักษณะของงานสถาปัตยกรรมวิหารแพนธีออนว่ามีอะไรบ้าง

เอกสารอ้างอิง

- กำจร สุนพงษ์ศรี. (2524). *ประวัติศาสตร์ศิลปะตะวันตก*. สำนักพิมพ์การ์เดียเพรสบุ๊ก.
- พีระศรี ศิลปะ. (2512). *ประวัติศาสตร์และแบบอย่างศิลปะ*. แปลและเรียบเรียงโดย เขียน ยิ้มศิริ ,
- อัศนีย์ ชูอรุณ. (2536). *ประวัติศาสตร์ศิลปะยุคโบราณและยุคกลาง*. สำนักพิมพ์โอเดียน สโตร์.
- เรณู คฤกราช. (2552). *เอกสารคำสอน รหัสวิชา 606122 ประวัติศาสตร์ศิลปะตะวันตก*. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ,
- นันทา กปิลกาญจน์. (2546). *ประวัติศาสตร์และอารยธรรมโลก*. โอเดียนสโตร์.
- นิพนธ์ ทวีกาญจน์. (2529). *ประวัติศาสตร์ศิลปะ*. โอเดียนสโตร์.
- สันติ ฉันทวิลาสวงศ์.(มปป) *เอกสารคำสอนวิชาประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม 1* : คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
- กฤษณา หงษ์อุเทน. (2548). *ศิลปะคริสเตียนในทวีปยุโรป: สถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม*.สยามเพรสแมเนจเม้นท์,
- David Watkin. (2005). *A history of Western Architecture. (4th ed.)* Watson-Guptill ,
- Francis D.K. Ching, Mark M. Jarzombek and Vikramaditya Prakash. (2007). *A Global history of Architecture*. John Wiley& Sons,

เว็บไซต์อ้างอิง

- Megistias. (2012). Map of Greece under Theban Hegemony. [Image]. Retrieved from <https://www.worldhistory.org/uploads/images/329.jpg?v=1641900610>

Matthew A. McIntosh. (2017). Map of Greece under Theban Hegemony.

[Image]. Retrieved from <https://brewminate.com/wp-content/uploads/2017/04/AegeanArt15.jpe>

JEFFREY A. BECKER. (2015). Introduction to ancient Greek architecture.

[Image]. Retrieved from <https://smarthistory.org/introduction-to-greek-architecture>

Matthew A. McIntosh. (2017). Map of Greece under Theban Hegemony.

[Image]. Retrieved from <https://brewminate.com/wp-content/uploads/2017/04/AegeanArt26.jpeg>

Prabhanjanskanda. (2017). Optical corrections and proportions in Greek

architecture.[Image]. Retrieved from <https://ourhistorybox.wordpress.com/2017/03/30/853>

Carolarh. (2013). Archaic Greek Art until the Greco-Persian Wars II: the Doric

and Ionic orders Arsartisticadventureofmankind. [Image]. Retrieved from <https://smarthistory.org/introduction-to-greek-architecture>

Thevicfred. (2014). Doric, Ionic, and Corinthian Columns. [Image]. Retrieved

From https://victoriafrederick.files.wordpress.com/2014/09/xxx_img_1390.jpg

Seandrak. (2013). Panathenaia and Parthenon Amodernmanonancientwomen

[Image]. Retrieved from <https://amodernmanonancientwomen.files.wordpress.com>

Mark Cartwright. (2014). Erechtheion Worldhistory. [Image]. Retrieved from

<https://www.worldhistory.org/image/3263/erechtheion>

- Mark Cartwright, 2012, Erechtheion.[Image]. Retrieved from
<https://www.worldhistory.org/uploads/images/389.jpg?v=167546904>
- N.S. Gill. (2019). Who Were the Etruscans. [Image]. Retrieved from
<https://www.thoughtco.com/who-were-the-etruscans-118262>
- Karen Carr. (2017). Etruscan architecture – Early Italy. [Image]. Retrieved
from <https://quatr.us/architecture/etruscan-architecture-early-italy.htm>
- The Editors of Encyclopædia Britannica. (2009). Roman Empire. [Image].
Retrieved from <https://www.britannica.com/place/Roman-Empire>
- Minha Hanif. (2009). Surviving Ancient Roman Architecture
rumblerum.[Image]. Retrieved from <https://www.rumblerum.com/surviving-ancient-roman-architecture-how>
- S. R. Koehler. (2012). Colosseum Cross-Section. [Image]. Retrieved from
<https://www.worldhistory.org/uploads/images/951.jpg?v=162904050>
- Dennis Jarvis. (2012). The Colosseum or Flavian Amphitheatre. [Image].
Retrieved from <https://www.worldhistory.org/uploads/images/950.jpg?v=1692404463>
- Mark Cartwright. (2018). Rome's Pantheon. [Image]. Retrieved from
<https://www.worldhistory.org/image/8297/romes-pantheon>
- R. Blomfield. (2013). Floor Plan of the Pantheon, Rome. [Image]. Retrieved
from <https://www.worldhistory.org/uploads/images/1274.jpg?v=1599303605>
- PAUL A. RANOGAJEC. (2013). The Pantheon (Rome). ([Image]. Retrieved from
<https://smarthistory.org/the-pantheon>

R. Blomfield. (2013). Floor Plan of the Pantheon, Rome. [Image]. Retrieved

From <https://www.worldhistory.org/uploads/images>

[/1274.jpg?v=1599303605](https://www.worldhistory.org/uploads/images/1274.jpg?v=1599303605)